

Christia
norū in
paciētā
miratur
auctor.

nostram, qui nec minimam pari pro
domino voculam (non dico lationem)
volumus. Verūm ad excusandas excu-
sationes in peccatis dicimus, Moriar
quidem & pariar pro domino, & pro
sancta fide millies, etiā si membratim
discerpar. Quasi etiam iniuriā, mole-
stia, & damna nobis à proximis illata
non sint pro domino toleranda? Diu⁹
Paulus ad Heb. 10. laudat eos, qui credi-
derunt ex Iudeis, quòd rapinam bono-
rum suorū æquo animo tolerauerint.
Nam & vincētis (inquit) cōpassi estis,
& rapinam bonorum vestrorum cum
gaudio suscepistis cogitantes vos habe-
re meliorem & manentem substantiā.
Nolite itaq; amittere cōfidentiam ve-
stram, quæ magnam habet remunera-
tionem. Patientia enim vobis necessa-
ria est, vt voluntatem Dei facientes re-
portetis promissionem. Contigit autē
vt eadem rapina fieret Thessalonicen-
sibus, quos etiam beatus apostolus .1.
Thess. c. 2. consolatur, dicēs: Vos enim
imitatores facti estis fratres ecclesiarū
Dei, quæ sunt in Iudæa in Christo Iesu,
quia eadem passi estis & vos à contri-
bulibus vestris, sicut & ipsi à Iudæis.
Beatum Ioannē baptistam in vincula
conijci, & tandem occidi iussit Hero-
des adulter, non propter Christum &
fidem eius, sed quoniā ab ipso de adul-
terio publico cum vxore Philippi fra-
tris sui arguebatur. Itaque multa à pro-
ximis nostris iniuste quotidie patimur:
qui nunc verbis contumeliosis in nos
debachantur, nūc alapis & pugnis ca-

dunt, aliquando vulneribus cruentat,
vt etiam agros innadunt, lites iniustas
mouent, vt nostra sibi vendicent. Hæc
omnia patienter tolerare, & pro Chri-
sto iniurias, damnaque remittere, &
odium à corde abigere oportet: quo-
niam præcepit nobis dominus, Dilige
te inimicos vestros. Ipse etiam domi-
nus prius hoc fecit, & suos docuit face-
re. Verūm enim uerò hæc Dei gratia
faciemus, si cœlestia contemplemur,
& oculos sursum habeamus cogitan-
tes semper ampliorem substantiam, &
maiorē honorem nobis repositum
esse in cœlis. Sic enim æquissimo fere-
mus animo terrenorum rapinā, & in-
iustitiam, vultusque nostri confusionē
gratia domini nostri Iesu Christi, cui
cum patre, & spiritu sancto est honor,
gloria, & imperium per omnia secula
seculorum. Amen.

Proxi-
morū in-
iuriā pa-
ri, eamq;
dimitte-
re iube-
mur.

*Tractatus. 25. 4. in euangelium beati
Luca ex cap. vigesimo secundo.*

ET dixit eis, Quando misivos sine sac-
culo, & pera, & calceamentis, nunquid
aliquid defuit vobis? At illi dixerūt, Nihil.
Dixit ergo eis, sed nunc qui habet saccu-
lū tollat, similiter & perā: & qui non habet,
vendatunicā suā, & emat gladiū. Dico enī
vobis, quoniam adhuc hoc quod scriptū est,
oportet impleri in me, Et cū iniquis deputat⁹
est. Etenim ea, quæ sunt de me, finē habent.
At illi dixerūt, Domine ecce duo gladij hic.
At ille dixit illis, Satis est. Postquam dñs
Petro illius casum reuclauit, oēs adhor-
tatur ad patientiam & tolerantiam in
illo

illo triduo mortis suæ, & confidentiam citò liberandi ab illo terrore, dicens: *Quando misi vos* (ad prædicandum scilicet sup. c. 9. & Matt. 12. quib^o præcepit abire sine sacculo pecuniæ, & sine pera ad panem portandum) *nunquid aliquid defuit vobis?* Quasi illis insinuaret suã ubique adesse præsentiam, qua providente prædicatibuseis in Iudæa nihilque secum ferentibus defuerit nihil. Quod & nunc facere posset, sed propter eorum defectum, quia omnes scandalum in illa nocte passuri erant, *Qui habet* (inquit) *sacculum, tollat.* ut scilicet habeat unde escas comparet: & *qui peram habet:* ad sui sustentationem portet illam. *Et qui non habet* (videlicet sacculum, vel peram) *vendat tunicam suam & emat gladium.* Expectabant fortè dominum dicturum, *Et emat escas,* ut in illo triduo possit vivere: sed dominus aliò sermonem flectit, ad persecutionis. s. magnitudinem dicens, *Emat gladium.* ut illos remedium doceat quærédum in illa noctis persecutione, tanquam illos in secuturi essent inimici. Quod quidem libenter fecissent Iudæi, qui adolescentem voluerunt apprehendere sindone super nudũ coopertum: qui relicta sindone nudus profugit ab eis, secundum Marcum. Sed dominus prius discipulos abire voluit, quàm caperetur, ne simul caperentur & ipsi, dicēs: *Dixi vobis quia ego sum:* Si ergo me quæritis finite hos abire. Unde factum est, ut Petrus post fugam secutus fuerit dominũ, à longe tamen.

Beatus autem Ioannes, quia erat notus pontifici, appropriavit cum videret dominum duci in domum Annæ. Non deficiunt qui ex hac domini sententia dicant viros ecclesiasticos cum inuaduntur, posse gladio se defendere. Quibus cum defensio sit iuris naturalis, non contra dicimus, dummodo adsit moderamen inculpatæ tutelæ, & aliàs non possent viui euadere. Quod non est intelligendum si pro fide capiantur, vel inuadantur: tunc enim tutius est mori martyrem, quàm vivere repugnātem. *Adhuc enim hoc oportet impleri in me, Et cum iniquis deputatus est.* Prophetia est Isai. 53. Hac ignominia voluit dominus suam illis prædicere mortem: quoniam prophetarum vnus quisque sua morte perēptus est. Isaias ferra paulatim scissus: Ieremias lapidibus obrutus, & alij similiter: nullus tamen vnquam in medio aliquorum homicidarum, vel latronum positus est. Solus dominus inter duos crucifixus est latrones, ad ignominiosiore passionem tolerandam, & ut eius vita omnium sanctorũ præclarissima tam turpi exitu obscuraretur. Tanta fuit dæmonis rabies, tantum Iudæorum scelus, dicente scriptura, *Et eradamus eum de terra viventium,* & nomen eius non memoretur amplius. Iere. 11. *Et sap. 2.* Morte turpissima condēmus eum. Ceterũ eos consolatur dicēs hæc breuiter trāsitura. *Etenim* (inquit) *ea, quæ sunt de me finem habent.* Quoniam non perduratura erat ignominia

Viris ecclesiasticis quando defensio permessa.

Mors Christi magis ignominiosa, quam aliorum sanctorũ

quemadmodum malefactorum secum crucifixorum, sed citò transitura. Erat enim ipse die tertia resurrecturus, & gloriosus appariturus, deinde in cœlum ascensurus, & spiritum sanctum missurus: & cuius nomen voluerunt in Iudæa obscurare, ille in toto orbe solè clarior erat manifestandus & adorandus. Trepidati discipuli existimantes dominum de humana defensione agere (cum dixisset, *Vendat tunicam suam, & emat gladium*) dixerunt, *Domine ecce gladij duo hic*. Debeat Petro cōstat quod haberet gladium: alter quis esset, qui alterum gladium haberet, non nominatur. Non desunt qui dicāt, eo quòd dominus respondit, *Satis est*: voluisse hic significare in apostolatu duos cōtineri gladios, & ecclesiam hos duos habere qui reperti sunt inter apostolos: & spirituale gladium, quem ecclesia per se, suosque sacerdotes: & materiale sanguinolentum, quem per manus principum secularium exercet. Scriptura autem ait, *Per me reges regnant, per me principes imperant, & potentes decernunt iustitiam*. Prouer. 8. Et dominus, *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo*. Et beatus apostolus Paulus ad Rom. 13. distinctam & gladiatōriam constituit secularium regū potentiam. Satis etiam de hoc est hæc insinuare. Verum quòd dominus dixit, *Satis est*: non tam referendum est ad duplicem gladium, quàm ad id, de quo agebatur, mortem. s. domini, apostolorum tristitiam, & periculum. Et

ita dominum reor tanquam imponentem huic confabulationi silentium, dixisse, *Satis est*, hoc est, Sufficit quòd dictum est de hac materia. Quòd ex eo manifestatur, quòd continuo exijt dominus secundum consuetudinem in montem oliuarum. Nobis autem adsit semper iustitiæ rectus gladius, quo separemus iustum ab impio, & ab iniquitate iustitiam, nunquam accipientes in regimine nostro hominum personas, sed causam, & qual lance iudicantes diuitem & pauperem, manus nostras ab omni munere innoxias habentes, & cauentes ab omni avaritia: attendentes quòd scriptum est, *Non accipies personam potentis, neque pauperis misereberis in iudicio*. Adhuc autem rectè gladium teneamus, ne in alteram flectatur partè. Super foemur illo accingamur, super fortitudinem Christi, illum rectissimum iudicem attendentes, qui cū acceperit tempus, etiam iustitias iudicabit. Verbis eius euangelicis aures accomodemus, in omnibus assumentes gladium spiritus, quòd est verbum Dei. Viuis est enim sermo Dei, & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti. Ipse est qui dixit, *Nolite existimare quòd veni pacem mittere in terram: non enim veni pacem mittere in terram, sed gladium*. Veni enim separare hominè à patre suo, & à matre sua, & ab vxore sua, & à fratre suo. Hoc est, vt calcatis & relictis cōsanguineis, affinis & amicis, soli Deo inhaerentes illi seruiam: & si nobis obsuerint sanguinis,

Gladius
iustitiæ
qualis esse
debeat

Gladius
spiritus
verbum
Dei.

vel

An duo
in eccle-
sia sint
gladij.

vel amicitiae necessitate coniuncti, semper tenentes lancem iustitiae & aequitatis libram, Christo soli inhæreamus in sanctitate & iustitia illi seruietes omnibus diebus nostris. Qui est pax nostra qui factus est à Deo nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio: cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 25. in euangelium beati

Luca ex cap. vigesimo secundo.

ET egressus ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum: secuti sunt autem illum & discipuli. Et cum peruenisset ad locum, dixit illis, *Orate ne intretis in tentationem. Et ipse auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis: & positus genibus orabat dicens, Pater si vis, transfer calicem istum à me: veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de caelo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat: & factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terram.* Voluntariam domini passionem ostendunt praesentia verba: nisi enim vellet capi, teneri, & crucifigi, nihil possent contra eum facere aduersarij, ipsi enim datum erat ponere animam suam cum vellet, & iterum sumere eam. *Egressus domo illius nobilis, & diuitis viri, in qua coenauit, ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum.* In hunc montem assidue venire dominus consueuerat, quia oliua & oleum misericordiae pinguedinem significant. *Secuti sunt autem illum & discipuli.* Viros Christia-

nos, qui tantam à domino misericordiam consecuti sunt, ut gremio sanctae matris ecclesiae mererentur aggregari & nomine gaudere Christiano, in monte misericordiae habitare, & misericordiae operibus vacare oportet. Sequamur ergo Christum dominum in montem oliuarum: & quemadmodum ipse pro nobis animam posuit, & nos pro eius fide, & pro salute proximorum animas nostras ponamus, dicente beato Ioan. epistol. 1. c. 3. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, & veritate. *Et cum peruenisset ad locum, dixit illis, Vigilate, ne intretis in tentationem.* Quonia dixerat Petro, Ecce Sathanas expetuit vos, ut cribraret sicut triticum, illis, ne in tantam tentationem inducerentur, praecipit, ut orarent. Cum enim quis se in angustia cernit positum, non solum alienis se commendare orationibus est satis, sed etiam ipse debet pro sua tribulatione & periculo preces domino fundere. Nempe cum ipse dominus orasset pro illis Ioan. 17. & dixisset, Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui crediti sunt per verbum eorum in me: nihilominus eos orare iubet, ne capiatur a tentatione. *Et ipse auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis.*

Pro fide Christi & proximorum salute anima ponenda.

Illius O dilecti omnes in nomine

In tribulationibus oradum nobis.

Orantes

Loco vbi
Christus
orauit ad
patrem.

Et ingressus est antrum (in quo orauimus) rotundum, non paruum in prece uato saxo. Ostium antri ad occasum vergit: fenestellam habet desuper versus orientem, qua illuminatur. Cum ergo dominus illud ingrederetur, ad sinistrae ne à luce lune (que illa nocte plena erat) diuerterentur oculi (vt ibi fertur) declinauit. Et ibi vultu ad septentrionem verso orationem patri obtulit dicens, *Pater, si vis, transfer calicem istum à me: verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat.* Tertiã tantum modo refert beatus Lucas orationem, vt coniungat sanguinis sudorem, de quo ceteri tacuerunt euangelistæ. Quia oratione semper nos debere nostras preces domino offerre sub eius sanctissimæ voluntatis conditione edocemur. Nunquã enim dominus (cum ter eandem funderet orationem) dixit, Pater transfer calicem istum à me: nisi sub eius arbitrio orationem ponens, & voluntatem subiiciens. Ille enim uero scit quid nobis profuturũ sit, melius quã nos, quibus sæpe appetitus rationem obnubilat. Quando autem hanc tertio fudit orationem, missus est ab æterno patre angelus confortans eum, utiq; ex patris iussu illi proponens secundum hominem fructum eius benedictissimæ passionis futurum honorem Deo, reddendam per eam hominibus salutem, angelorumq; ruinas reparandas. Docens etiam nos, cum tribulamur, & preces ad Deum fundimus, bono animo esse & confortari in domino, dicente Nahum c. i. Bonus dominus & confortans in die tribula-

tionis, & sciens sperantes in se. Et Isa. 35. Dicite pusillanimis, Confortamini, & nolite timere: ecce Deus noster ultionem adducet retributionis. Deus ipse veniet, & saluabit nos. Et beatus apostolus ad Eph. 6. De cetero (inquit) fratres confortamini in domino, & in potentia virtutis eius. Confortatus autem non destitit ab oratione, sed prolixius orabat. Tantaq; vehementia orationem fudit (quã iam intelligimus pro peccatis nostris fuisse) tantamque peccatorum nostrorum, pro quorum remissione orabat, displicentiam habuit, vt sudore exhausto tandem sanguinem crasso sudori similem ex venis effuderit. *Et factus est sudor eius sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.* Comparat illum sanguinem beatus euangelista sudori, quoniam per poros è venis & arterijs propter vehementiam orationis, & agoniam anxietatem erupit. Non enim comparat sudorem sanguini, sed sanguinem sudori dicens, *sicut gutta sanguinis.* Sic Zacharias Ioannis baptistæ pater, Sicut locutus est (inquit) per os sanctorum, qui à seculo sunt prophetarum eius. Ibi illud, sicut, non est comparatiuum, sed impletium eorum, quæ prædixere de aduentu Messie propheta. Simile est quod Deipara virgo in suo prophetauit cantico dicens, Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, & semini eius in secula. Quod idem est ac si diceret, Sic locutus est ad patres nostros. Hæc igitur verba *sicut gutta sanguinis*, ita accipienda sunt, ac si diceret, Factus est sudor eius sanguis defluens

Orandum
nobis sub
conditio
ne voluntatis
Dei

Orantes
in tribulationibus
in domino confortari
debemus

Dictio, si
cut, non
semper
comparati
uè, sed in
terdum im
pletive.

Prima
Caritati
in eius pas-
sione san-
guinis ef-
fusio.

defluens in terram. Quisquis hæc lege-
ris memor esto huius primæ in eius be-
nedictissima passione sanguinis effusio-
nis. Memento simul hanc agoniam ob-
summam displicentiam peccatorum tuo-
rum prote, & pro omnibus dominum
suscepisse. Quorum si debilis, & remis-
sa est tua contritio, ad hanc recurre, &
retro secus pedes domini prouolutus,
ora, talem tibi dari peccatorum tuo-
rum contritionem, ut remissionem percipe-
re merearis, ante summi patris conspe-
ctum hunc sudorem sanguineum pro-
te effusum representans. Quædam ma-
trona in hoc regno nostro tot effudit la-
chrymas viri sui orbata coniugio, ut de-
ficiente humore sanguinem per oculo-
s funderet. Non ergo mirum si Chri-
stus dominus in illa agonia sanguinem
sudauerit, ut nos à potestate inimici eri-
peret passione, & gratia sua: cui cū pa-
tre, & spiritu sancto est honor, gloria, &
imperium per oia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 256. in euangelium beati
Luca ex cap. vigesimo secundo.*

ET cum surrexisset ab oratione, & ve-
nisset ad discipulos suos, inuenit eos dor-
mientes præ tristitia, & ait illis, Quid dor-
mitis? Surgite, orate, ne intretis in tenta-
tionem. Adhuc eoloquente, ecce turba & qui
vocabatur Iudas vnus de duodecim antece-
debat eos: & appropinquauit Iesu, ut oscu-
laretur eum. Iesus autem dixit illi, Iuda os-
culo filium hominis tradis? Finita oratio-
ne reuertitur dñs ad discipulos suos.
Nullum enim debemus ociosum tem-

pus habere, sed postquam orationi in-
stiterimus, ab illa recedentes ad utilita-
tem reuerti debemus proximorum. Quos
sæpe dormientes inuenimus, non præ
tristitia domini appropinquantis pas-
sionis, sed præ tristitia sæpe rerum secu-
larium non ad votum vniuscuiusque
succedentium. Habet enim uerò mu-
ndus hanc pessimam naturam, ut nemini
parcat, sed omnes sub iugo infelicitum
casuum comprimat. Hic in lecto gra-
ui morbo correptus recubuit, quem heri
sanum vidimus: ille amisit membrum,
alius in vincula coniectus est, alius à la-
tronibus est spoliatus, hic lamentatur
uxorem, ille filium, nemo tamen seip-
sum. Si enim nos singulis diebus plan-
geremus, qui nescimus utrum sequen-
tem diem victuri simus, profecto iam
obcuntium casu nos ipsos consolare-
mur, scientes naturale esse nobis mori,
quemadmodum & nasci. Cum ergo
illos præ tristitia dormientes inueniret,
excitat dicens, *Quid dormitis? Surgite,
orate, ne intretis in tentationem.* Non est
tempus dormiendi, sed vigilandi cum
iam tribulatio proxima est. Sic nobis
sæpe contingit, qui cum tentamur, dor-
mimus, cum maxime tunc temporis
vigilare oporteat. Sæpe autem cum oc-
casio se offert peccandi, tentationi præ-
senti repugnare negligimus, cum vigi-
lare, & orare necesse sit. Hos excitabat
beatus apostolus Paulus ad Eph. 5. dicens,
Surge qui dormis, & exurge à mortuis
& illuminabit te Christus. Et ad Ro. 13.
Hora est iam nos de somno surgere.

Mundus
nemini
parcat, õ-
nes infel-
licitatis
casibus
premit.

Mors nõ
lugenda.

In tenta-
tionibus
vigilan-
dum & orã-
dum.

Omnia

Omnis enim qui vult euadere diaboli, vel carnis laqueos, tunc instanter debet orare, cum se tentari sentit, & occasionem proximam cernit peccandi. Terrogavit dominum Paulus, vt tentatio, qua colaphizabatur à demone auferretur ab eo. 2. Cor. 12. Ideo discipulis dominus dicit, *Quid dormitis? Surgite, orate, ne intretis in tentationem. Adhuc domino loquente verba hæc, ecce turba, & qui vocabatur Iudas vnus de duodecim.* Non ergo miremur si à familiaribus nostris, consanguineis, vel amicis tradamur, cum dominus à proprio discipulo cōmensali traditus sit. Hic tanquam dux eorum antecedebat eos. Hoc nomine illum beatus apostolus Petrus in signè notat proditorem A. & c. 1. dicens, Viri fratres oportet impleri scripturam, quã prædixit spiritus sanctus per os David de Iuda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderūt Iesum. Sæpe vt nobis persecutionem inferant, nostri sunt duces alienorum, & illos ad nos persequendū incitant. Quos patienter tolerare debemus, & orationi vacare deprecantes ne intremus in tentationem. Dederat traditor osculi signum, ne aliquis discipulorum caperetur pro magistro. Quæcunq; osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Ideo *appropinquauit Iesu vt oscularetur eum:* quod & fecit secundum Matt. 26. & Marc. 14. Crudelis bestia, & infanus homo, cui dominus cor pandit coram omnibus dicens, *Iuda osculo filium hominis tradis?* Non ergo miremur si osculo & blanditijs tradamur à mun-

do, diabolo, & carne, & ab amicis, & familiaribus. Sæpe enim mundus blanditur nobis, subleuat, vt deiciat. Sæpe diabolus idem facit, Parum (inquiens) est quod nunc gaudeas, & læteris. Iuuenis es, vitam age qualem & sodales tui. Quos ad viuum depinxit sapientia c. 2. dicens dixisse vnū ad reliquos, Venite ergo, & fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter, vino pretioso & vnguentis nos impleam⁹, & non prætereant nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant, nullum prætū sit, quod non pertranseat luxuria nostra: vbiq; relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & hæc est fors nostra. Caro autē nunquā negat quod ei lætitiæ proponitur, & gaudij temporalis, nisi ratione, & oratione resistas. Caueamus igitur oscula, & blanditias eius: mundi, & diaboli osculationē validè respuamus orantes ne intremus in tentationem, dicentes illis, Osculo vis animam meam perdere, & pro fluxu caducarum rerum, & oblectamentorū in momento transeuntium vis me penas æternas subire? Poterat facile dominus, quem admodum & Iudam & cæteram turbam vno verbo retrò cadere in terram fecit, ipsum Iudam proditorem viuum in tartarum mittere. Sed benignissimus dominus vnā illi patientissimam vocem retulit dicens, *Iuda osculo filium hominis tradis?* Scito me scire malitiam tuam, & iniquitatem tuam ante oculos meos adesse semper.

Osculo tradimur à multis.

Cauenda oscula & blanditiæ aduersarij nobis

A nobis familiaribus & amicis sepe tradimur.

Prop-

Propterea te monui in coena dicēs, Væ homini illi, per quem fili⁹ hominis tradetur. Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. Et Ioāni de traditore percontanti dixit, Cui intrinsectum panem porrexero, ipse est. Hæc omnia includuntur in his verbis, *Iuda osculo filium hominis tradis?* Tanquam si ignorē quid à principio molitus sis, & quomodo cōueneris cum principibus sacerdotū: & nunc tu me osculo tradis tanquam inscium malitiæ & proditiōis tuæ? Nos miseri, qui inscij sumus finis nostri, qui qua ratione nobis blandiatur caro & mundus, ignoramus, oscula talia fugiamus, & faciem amoueamus, ne vnquā osculis suspectis adentiamus. Gen. 31. Iacob non est passus, vt focer ipsius filias suas, & ne potes osculareretur, sed clā aufugit: de quo conquestus est Laban dicens: Non es passus, vt oscularer filios meos & filias. Similiter Salomō Prou. 37. ait, Meliora sunt vulnera diligentis, quàm fraudulēta oscula odientis. Cum igitur nobis satis cognitum & exploratum sit hos tres nobis esse hostes, diabolum, mundum, & carnem: necesse est oscula horum semper fraudulenta esse cognoscere, & ab eorum blanditijs animum auertere, & quoties opus fuerit, procul etiam aufugere. Namq; strenuorum militum est non solum hostē aggredi, sed etiam, cum res postulat, fugere, ne fortē vincantur. Fugiamus ergo ad dominum, qui pro nobis immolandus passus est à discipulo tradi: ibi enim sub eius patrociniō securi erimus abini

micorum osculis & insidijs gratia eius, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 257. in euangelium beati Lucae ex cap. vigesimo secundo.

Videntes autem ij qui circa ipsum erāt quod futurum erat, dixerunt ei, *Domine si percutimus in gladio? Et percussit vnus ex illis seruum principis sacerdotū, & amputauit auriculam eius dexteram. Respondens autem Iesus ait, Sinite vsque huc. Et cum tetigisset auriculam eius. sanauit eum.* Fragiles discipulorum vires & corda concussa sunt cum vidissent id, quod futurum toties prænuntiatum à magistro fuerat: quemadmodum videlicet à discipulo principibus sacerdotū tradendus, illudendus, flagellandus, & crucifigendus esset. Confisi autem de domini potentia, quem aliās viderant non posse capi, nec occidi, quem tot mirabilia facere, & mortuos suscitare ipsi viderant, dixerunt ei, *Domine si percutimus in gladio?* Duos tantū gladios se habere ipsi ante dixerunt: hos sufficere ad tantam turbæ multitudinem profligandam existimauerunt, si domini daretur consensus. Profecto si ipse vellet, nullo opus esset gladio, qui vnico verbo Iudam & turbā retrorsum abire, & cadere in terrā fecit. In rebus arduis maiorum semper nos docent domini discipuli expectare sententiam, & ab ipsis quid faciendū sit quærere. Melior est enim obedientia, quàm victimæ: &

auscul-

Obedientia.

Oscula
frau
dulenta.

nda
a &
ciae
fan
obis

auscultare, quàm offerre. Et si enim obediendo aberremus, melius nobis est, quàm contra obedientiam agere, dum modò peccatù absit ab obedientia. Tùc enim patris, & matris, & maiorum est obedientia prætereùda, ne offendatur Deus. Satis beato Petro visum est postulasse percutiendi in gladio facultatē. Moxq; inexpectato domini responso euaginato gladio percussit seruum Pontificis, & abscidit auriculam eius dexteram. Futurū erat, vt Iudæorum populus aures ad audiendum obturaret, & persequeretur apostolos domini, & à Iudæa expelleret. Fides porrò ex auditu, auditus autem per verbum Christi: ideo non manus, nec oculus eruitur, sed auris abscinditur. Factus est sicut aspis surda vtrāq; obturans aurem, ne audiat vocem incantantis sapienter. Dominus pietissimus meritis suæ benedictissimæ passionis in fine mundi, cū plenitudo gentium introierit, aperturus est aures huius durissimæ ceruicis populi, & tunc Israel saluus erit. Ideo præcepit vulneratum ad se adduci: & cum tetigisset, restituit auriculam eius, & sanauit eum. Ad cuius rei miraculum cum obstupescere deberent credere, nec cōpuncti quidem sunt: & cum retrò cecidissent, nō sunt conuersi, neq; cōmoti. Tanta fuit induratio, tanta ingratitude, tanta huius iniqui populi malitia & iniquitas. Quæ reddere inimicis secundū charitatē Christianam debeamus nos dñs edocet. Sanare, non vulnerare officiū nostrum est. Quod si quis à nobis sit læs,

ad restituendam illi læsionē teneri nos docet dominus. Ecce auriculam, quam abscidit Petrus seruo pontificis, dominus restituit, & vulnus sanauit. Quare autem à beato sit Petro abscisa auricula, & non ab altero illo (quisquis is fuerit) qui alterum habebat gladiū, tribus ex causis id factum puto. Primò quoniā ardentius cæteris Petrus dominum diligebat. Secundò quoniam summi pontificis ius est, quibus sit prædicanda, & annuntianda fides, præcipere: contradicente verò populo Iudæorum, pagano rum, & hæreticorum, aurem amputare, quousque manu domini, & gratia eius sanentur. Tertiò quoniam ipse fuit primus apostolorum, qui gentibus prædicauit, & cui relictis Iudæis gentiū cura commissa est, postquam in circuncisione profectum fecit magnum, vt notum est Act. 10 cum in domum Cornelij centurionis gentilis deuenit, & illum cū tota domo eius baptizauit, ostensis sibi prius in lintheo de cælo demisso quadrupedibus, & multis animantibus terræ, quæ apud Iudæos immūda erāt: per quæ gentilitas beato Petro ostendebatur. Et obstupuerunt (inquit ibi scriptura) ex circuncisione fideles, qui uenerant cum Petro, quia in nationes spiritus sancti gratia effusa est. Audiebāt enim illos loquentes & magnificantes Deum. Et c. 15. beatus Petrus in concilio apostolorum & discipulorum, cum conuenissent apostoli & seniores ad declarandam circuncisionis, & Iudaicarū cæremoniarū celsationem, beatus Petrus

Petrus
quare præ
cæteris
auriculā
Malcho
abscide-
rit.

Petrus
primus
apostolo-
rum qui
gentibus
prædica-
uit Euan-
gelium.

Quare
Malcho
auricula
abscisa.

Admirā-
da Iudæo-
rum in-
iquitas &
ingratitu-
do.

Officiū
Christia-
ni.

cum

cum magna conquestio fieret, surgēs (inquit scriptura) dixit ad eos, Viri fratres vos scitis quoniā ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum euāgelij, & credere. Itaq; beatus apostolus Petrus fuit primus, qui gentibus prædicauit, & qui auriculam Iudæis amputauit. Nos autem, quibus Deus aures aperuit, & non cōtradiciamus, non abeamus retrorsum à præcepto nobis sancto mandato: sed in omnibus exhibeamus nos sinceros Christi seruos, super omnia Deum diligentes, proximum verò sicut nos ipsos: aurem semper accommodantes euāgelio, dicentes cum propheta. ps. 84. Audiam quid loquatur in me dominus Deus, quoniam loquetur pacē in plebē suam, & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor. Ipse enim dominus animas nostras ad hæc audienda inuitat ps. 44. dicens, Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuū, quoniam ipse est dominus Deus tuus, & adorabunt eū. Si autem in exequendis domini mandatis rebellam senserimus cordis nostri aurē, clamemus, Sana me domine, & sanabor, saluū me fac, & saluus ero, quoniam laus mea tu es. Ipse re vera est laus nostra, qui nobis cōdolens mortem crucis sustinuit: & sanguinē & corpus, quod ex nostra massa assumpsit, totum pro nobis cruciatibus & effusione sponte subiecit. Ipse est pax nostra, recōciliatio nostra, mediator no-

ster, redemptio, & salus nostra, honor, & gloria nostra. Ipsi laus, gloria, benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo in secula seculorum. Amen. Quod si aurē illi non præbuerimus, in die mortis nostræ, & iudicij horrendam auditionem & malam audiemus, eo quod noluerimus audire bonam. In memoria (ait David ps. 111.) erit iustus, ab auditione mala non timebit. Auditionem malā illā dicit, quam dominus Matth. 25. dānandis se profitetur dicturum, Discede te à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Auditio verò bona est illa, quam auditori sunt boni, Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratū est ab origine mundi. Quod gratia eius optamus vt consequamur: cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Auditio mala & bona.

Deus aures nostras aperuit, & inuitat nos ad hæc audienda euāgelium.

Tractatus. 258. in euāgelium beati Lucæ ex cap. vigesimo secundo.

Dixit autem Iesus ad eos qui venerant ad se, principes sacerdotum, & magistratus templi, & seniores. Quasi ad latronem existis cum gladijs & fistibus. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Quāto odio persecuti fuerint dominum, & quanta ira debacchari in ipsum fuerint sacerdotum principes, & seniores, templique magistratus, ostendit euāgelista, cum

eos

Principes
sacerdo-
rum cum
seniorib⁹
& tēpli
magistra-
tu, quatu-
ria deba-
chati in
Christū.

eos viros graves, & qui præerant popu-
lo, ad capiendum dominū venisse enar-
rat. Neque mirū, nam & sequenti cap.
dicit euangelista, Et surgēs omnis mul-
tudo eorum duxerunt illum ad Pila-
tum. Et coram Herode accusauerunt
constanter principes sacerdotum: & af-
fuerunt crucifixioni domini. Similiter
(ait Marc. 15.) & summi sacerdotes il-
ludentes ad alterutrum cum scribis di-
cebant, Alios saluos fecit, se ipsum non
potest saluum facere. Et beatus Matth.
c. 27. ait, Principes autem sacerdotum
& seniores persuaserunt populis, vt pe-
terent Barabbam, Iesum verò perde-
rent. Non igitur mirum, si qui vniuer-
sæ domini passioni assuerunt, etiam cap-
tioni interfuerint. Nonnulli tamen
manē ad sacra facienda in templo fue-
runt, quibus Iudas proiecit pecuniam,
& innocentiam domini confessus est.
Hanc sacerdotum impudentiam Iere.
Tren. 4. paucis expressit verbis dicens,
Facies sacerdotū non erubuerunt, neq;
senum miseri sunt. Solent namq; mi-
tri ministri prætorum ad capiendos la-
trones: illi verò iniqui adesse captioni
domini, & vniuersæ eius passioni suā
exhibere præsentiam post posita digni-
tate propria voluerunt. Tantūm excæ-
cat odium, tantum obnubilat intelle-
ctum inuidia, tantum cupiditas & aua-
ritia corda hominum suffocant. Quid
non mortalia pectora cogit auri vafra
fames? Ne miremur si auaros & cupi-
dos homines viderim⁹ insurgere in ser-
uos Christi, eorum damnantes auari-

Odiū,
inuidia
& cupi-
ditas cor-
da ludæo-
rum in Iesū
focauerunt

tiam & corruptos mores. Hi nempe
summi sacerdotes & reliqui huius far-
raginis scribæ & pharisæi cum suam
auaritiam & populi expilationem à do-
mino redargui omni die viderent, &
quòd ab eorum se segregaret consuetu-
dine, cum publicanis manducans & bi-
bens, odium magnum in dominū con-
ceperunt. Has tam acerbi odij causas
exitisse Sapientia c. 2. illos inducit fatē-
tes. Tanquam nugaces (inquiunt) esti-
mati sumus ab illo, & abstinet se à vijs
nostris tanquā ab immunditijs, & præ-
fert nouissima iustorum. Hæc nimirū
impios cruciant, si ab eorum vijs sequis
subtrahit tanquam ab immunditijs, &
corruptam eorū vitam carpit, & men-
dacia arguit. Volens autem dñs eorum
odium patefacere, & sua sponte se illo-
rum captioni subijcere, dixit ad illos,
*Quasi ad latronem existis cum gladijs &
fustibus.* Quasi diceret, Quocunq; mo-
do ad me capiendū venissetis, me volē-
tem caperetis. Cæterum istæ cohortes
& tribunorum potestas ad capiendos
latrones fugientes vel resistentes neces-
saria sunt, non ad illū, quem iam aliās
voluistis capere, sed (quia nolebam) non
potuistis. Possētis quidem hanc captio-
nem in templo facere quando sæpe id
desiderastis, sed non extendistis manus
in me, quia videlicet nolebam, nec ad-
huc venerat hora mea, vt transirem de
hoc mundo ad patrem. *Sed hæc est hora
vestra, & potestas tenebrarum.* Nunc me
capi permitto, quia pati volo, morien-
tī pro salute humani generis mihi datū
est

Permissus
Dæmon in
Christū
sæuire.

Iudæorū
ruinagra-
datim in
tantū scē-
lus perue-
nit.

est à patre. Calicem, quem dedit mihi pater, non vis, vt bibam illum? dixit dominus Petro cum auriculam Malcho abscidisset. Permissum est diabolo in dominū sæuire, qui se immisit in cor Iudæ, & suorum seruatorum principum sacerdotum, & scribarum. Data est illis hora ad sæuendum, ad capiendum, ad flagellandum, ad crucifigendum, deniq; ad occidendum. Sūm opere nobis formidandum est, ne nobis detur hora peccandi, concedatur casus, & ruina in peccata. Pariter orandum, ne intremus in tentationem, hoc est, ne permittamur à diabolo superari, permissa illi potestate ad nos deuiacendum. Cæterum consideranda est Iudæorū ruina, qua in tantum scelus perpetrandum deueniunt. Erant illi quidem hypocritæ, & sæpe à domino de hac iniquitate fuerant redarguti. Hypocrisis vero superbiæ filia est. Deinde deueniunt in auaritiam, deinde in crudelitatem. Filia populi mei crudelis sicut struthio in deserto, ait Ieremias. Deinde in amorem propriū conuersis nihil illis aliud curæ erat, quàm gloriam ab inuicem quærere, omnibus præferri, & omnia bona terræ sibi usurpare. Quibus vitijs deueniunt in obliuionem Dei. Deum (improperabat illis Moyse) qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es domini creatoris tui. Ex hac obliuione sacra scriptura illis erat contemptui, nec de aduentu Messia, vel minima illis cura erat. Excitabat illos dominus dicens, Scrutamini scripturas, quoniam illæ sunt quæ testimo-

nium perhibent de me. Tandem venit hora eorum, & potestas tenebrarum. Vnde factum est, vt postea templum & patriam amitteret, & in manus trucidantium Romanorum deuenirent. Quod etiam contingere potest ijs, qui paulatim ruere non veretur, præsertim si hypocrisis teneantur, deinde deueniat recto cursu quo solet ipsa homines trahere. Amor enim sui vsque ad contemptum Dei Babylonicam extruxit (inquit beatus Augustinus) ciuitatem, & cœlestem ædificauit amor Dei vsque ad contemptum sui. Instandum est, ne vnquam nobis hora nostra, & tenebrarum potestas eueniat, ne ruamus in præceps, ne in peccata dilabamur: ne dum à Deo recedimus, ipse recedat à nobis. Quemadmodum enim scriptum est, Deus qui iustificat, quis est qui condēnet? Ro. 8. sic re vera scriptum est Ecclesiast. 7. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. Hæc fuit hora Iudæorum, hæc potestas tenebrarum. Despecti sunt à Deo quoniam multis præcedentibus peccatis recesserunt ab eo. Et postremo in hæc stultitiam deueniunt, & malitiæ suæ cæcitatem, vt dominum innocentissimum virum caperent, & occidendū Pilato traderent. Ad solis eius diuinitatis radios, ac scripturam totā in eo cōpletam, ad tempus aduentus eius adimpletum, ad miracula, qualia nemo alius fecit, oculos clausurunt: & sic in malitia sua cōsummati defecerunt, & in gentium potestate traditi funditus perditii sunt,

Amor sui
parit cō-
temptū
Dei.

Iudæia
Deo des-
pecti, &
in mali-
cia suacō-
summati
ac de per-
diti.

sunt, Nos autem gratia eius quem occiderunt, surreximus, & erecti sumus: cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 299. in euangelium beati
Lucæ ex cap. vigesimo secundo.

Comprehendentes autem eum duxerunt eum ad domum principis sacerdotum: Petrus vero sequebatur eum à longè. Accenso autem igne in medio atrij, & circum sedentibus illis erat Petrus in medio eorū. Quem cum vidisset ancilla quaedam sedentem ad lumen, & eum fuisset intuita, dixit, Et hic cum illo erat. At ille negavit illum dicens, Mulier nō noui illam. Et post pusillū alius videns eum dixit, Et tu de illis es. Petrus vero ait, Homo non sum. Et interuallo facto quasi horæ vnus alius quidam affirmabat dicens, Verè & hic cum illo erat, nam & Galilæus est. Et ait Petrus, Homo nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente cantauit gallus. Et conuersus dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi domini, sicut dixerat, Quia priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fletit amare. De hac Petri trina negatione, quam hic refert beatus Lucas in domo Cayphæ factam, non minima est inter scriptores disceptatio. Quia beatus Ioannes c. 18. vnam ponit in domo Annæ factā, & duas in domo Cayphæ asserit factas. Dixerat dominus Petro (vt sup. beatus Lucas refert) Non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Quæ nos in beatū Mat-

thæum sic explanauim⁹, videlicet tres euangelistas negationē in domo Annæ factam, cum de illo nullam fecissent mentionem, meritò eo in loco prætermisisse: veruntamen, vt trinam, quam dominus dixerat futuram Petri negationem redderent, illam de domo Annæ cum his duabus in domo Cayphæ coniunxerunt. Siquidem tam ibi, quam hic ancillam primam fuisse quæ Petrū prouocauit, dicens illum esse ex discipulis domini, omnes asserunt euangelistæ. Quod autem dicitur, Rursus qui astabant, dixerunt Petro. & beatus Ioānes vnum refert cognatū illius, cuius abscondit Petrus auriculam, nō est aduersum nec contrarium: cum illi Petrum accusarent, & hic cognatus Malchi adderet, Nonne ego te vidi in horto cum illo? Cum verò secundam ancillam ponit beatus Matth. c. 26. & beatus Mar. 14. proculdubio ancillas has cœpisse accusare Petrum, & illum prodere certissimū est: deinde viros ministros pontificis, qui simul calefaciebant se ad ignem cū Petro, id repetisse. Et sic semper trinā reperimus negationē. Quod si forte hoc aliter indagare voluerimus, non erit abs re aliter, & facilius hanc Petri trinam negationē exponere. Nam quod dominus Petro dixit (Antequā gallus cantet, ter me negabis) de negatione publica si accipiat, in domo Cayphæ ter coram omnibus negavit. Negatio verò, quam beatus Ioannes scribit factam in domo Annæ, fuit secreta ad vocem ancillæ, cum Ioannes illam

Concordat Euan-
gelistas
de trina
Petri ne-
gatione.

Alia ex-
positio
trinae Pe-
tri nega-
tionis.

illam rogasset, vt fineret intrare Petru. Sic enim ait, Exiuit ergo discipulus ille, qui erat notus pontifici, & dixit ostiariae, & introduxit Petrum. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria, Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Negauit ille, & dixit, Non sum. Vnde non accusando, sed compatiendo videtur hoc dixisse ancilla, praecipue cum illum cerne-
 ret precibus Ioannis introductum tanquam discipulam domini. Nec existimo aberrare, qui dixerit dominum de trina negatione Petri locutum, quas Petrus simul coniunxit in domo Cayphae inter vnus horae spatium, quibus dedit signum galli cantus: de illa autem quae facta est in domo Annae nihil dixisse, cum longior esset a signo, quod dominus dederat, quam vt Petrus recordarerur. Quum enim gallus cantauit, tunc dominus respexit Petrum, & tunc Petrus recordatus est verbi, quod praedixerat dominus. Antequam gallus cantet ter me negabis. Quod autem beatus Marcus ait, Antequam gallus bis vocem dederit. ianuit Petru ad primam galli vocem non meminisse verbi dñi de trina negatione, quoniam etiam adhuc vel forte gallum non audierat, vel forte ita erat perterritus, vt licet vocem galli perciperet, non tamen verbi domini recordarerur. Ideo post tertiam negationem gallo secundo cantato dominus illum respexit. *Et recordatus est Petrus verbi, quod illi dixerat dominus, Priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras flevit amare.* Solus etiam beatus Ioan-

nes mentionem fecit adductionis domini ad Annam primum, qui erat socer Cayphae. Erat siquidem domus Annae in via, & voluerunt illi hanc gratiam prestare Iudaei, tanquam seniori, vbi alapa dominus fuit percussus. Sunt enim peccata quaedam, quae propter hominum complacentiam fiunt, nihil inde reportantibus ijs, qui talia agunt. Exempli gratia: qui comitatur amicum ad perpetrandum adulterium, vel ad alicui faciendam iniuriam, vel ad furandum aliquid, cuius furti nihil participat socius. Sic existimo hanc domini in domum Annae adductionem factam. Senex erat, & annum pontificatum cum Caypha genere alternatim gerebat. Ad hanc deuenerat Simoniam sacerdotium Aaron. Dicit enim beatus Ioannes c. ii. de Caypha, quod erat pontifex anni illius. At post aduentum spiritus sancti Act. 4. iam Annas erat princeps sacerdotum. Cum enim conuenissent, vt consultarent quid agendum esset de beatis apostolis, ait scriptura, Factum est autem in crastinum, vt congregarentur principes eorum, & seniores, & scribae in Ierusalem, & Annas princeps sacerdotum, & Cayphas & Ioannes, & Alexander, & quotquot erant de genere sacerdotali. Ligatur igitur dominus, vt soluat nostrorum vincula peccatorum: funes enim peccatorum circūplexi sunt nos. Ligatus erat pullus, in quo dñs ingressus est in Ierusalem, soluit illum manus apostolicis iussu domini: nec enim illum poterat apostolica

Tertia ex
positio.

Simonia
iu sacer-
dotio in
dico.

Christus
soluit &
iubet sol-
uere nos
peccatis
ligatos.

manus aliter solvere, nisi iussu illi⁹, qui nostrorū disruptit vincula peccatorum. Spiritus oris nostri (inquit Iere.) Chrs dñs captus est in peccatis nostris, cui dixim⁹, In vmbra tua viuem⁹. *Petrus* quidem *sequebatur eū*, nihilominus à longē sequebatur. Si Christian⁹ es, & nō prope comitaris Christū cū virgine Ioāne, salte cū Petro à longē sequere, nec obliuiscaris dñi imitari vestigia. Huic enim lachrymāti, & pœnitēti cōmissa est vniuersalis cura ecclesiæ, & vicari⁹ Christi factus est tam ipse, quā successores eius. Et calefaciebat se ad ignē ingressus domū iniqui Cayphæ. Quid enim aliud ignis terren⁹ & calor seculi efficere possunt præter ardorē vitiorum? Ignis seculariū desideriorum cōburit, ignis vero Dei non cōburit: rubus enim ardebat & non cōburebatur. Illuminat, & nō vrit ignis diuinus. Porrò peccatorū ignis ardebit vsq; ad inferni nouissima dicēte scriptura Eccli. 7. Vindicta carnis impij ignis & vermis. Et dñs in euāgelio, Ignis corū (inquit) non extinguitur, & vermis non moritur. Ollam succēsam vidit Iere. c. i. dicente dño, Quid tu vides? Et dixi (inquit) ollā succēsam ego video, & facies eius à facie Aquilonis. Et dixit dñs ad me, Ab Aquilone pandetur omne malū, super oēs habitatores terrē cōuersatio malorū, cū quib⁹ se calefaciebat Petr⁹, occasio fuit negādi dñm. Quisenim alligabit ignē in sinu suo, vestimēta autē sua non comburet? Exeat aulam qui vult esse pius. Atqui quomodo recordaretur Petrus verborū

domini, nisi illū respexisset dñs? Cum respicit, lapsi reparantur. Respice in me & miserere mei, quia vnicus, & pauper sum ego. Oremus igitur dñm vt oculos suos dirigat, & nos respiciat: si enim nos respexerit clemētiæ oculis, lapsi resurgemus, & in cōpunctionem redigemur gratia ipsius, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorum Amen.

Tractatus. 260. in euangelium beati

Luca ex cap. vigesimo secundo.

Et viri, qui tenebant illum, illudabant ei cadentes. Et delauerunt eum, & percutiebant faciē eius: & interrogauerunt eum dicentes, Prophetiza quis est qui te percussit. Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Iniurias irrogari malefactoribus morti adscriptis vel condēnatis nunq; legimus, quin pōtius videntes malefactorē duci ad suspendiū, compatiuntur illi, & cōsolantur. Soli dño pro peccatis nostris irrogatæ sunt iniuriæ verbis inexplicabiles. Quid enim aliud est cadere, & faciē percutere, quā alapis inferre iniuriā? Alapa profecto apud homines maxima iniuria reputatur, siquidem facies hominis est nobilior in corpore pars. Facie enim agnoscimur, in facie respicimus hominis pulchritudo, in facie ostendimus letitiā cordis nostri & tristitiā. In facie ostendimus erubescētiā cum verecundamur, faciē auertimus dū de aliquo crimine accusamur. Facies deniq; est speculū omniū actionum cordis nostri, & signum, quo

ostendi-

Facies
speculū
cordis.

Petr⁹ pœ
nitēs chri
sti vni
uersalis
vicari⁹
factus.

Non cō
burit di
uinus ig
nis, sed il
luminat.

Conuer
satio ma
lorū, cau
sa erit
peccādi.

Ha
in
les
dñi

ostēdim⁹ quid iotriusc⁹ lateat. Sed quonia non erubimus peccare, dñs in facie pro nobis cæditur: & velatur eius facies, ut impleatur scriptura, quonia non poterant filij Israel intendere in faciem Moysi propter claritatē vultus eius. Et velamen secundū beatū apost. Paulum positū est vsq; in hodiernū diē super cor Iudæorū, ne agnoscat Mēssiam in lege promissum dñm nostrū Iesum Christū. 2. Cor. 3. Cuius sacratissimā faciem ipsi velauerūt, hanc adhuc velo tectam non agnoscut quicūq; sunt pagani cū impijs Iudæis, & hæreticis, qui vel ipsū dñm negant Deū & hominem, in duabus naturis vnicā personā, vel eius depravant euangelium sacrum, & alias scripturas. De quibus beatus apost. Petrus 2. epist. c. 3. ait, Propter quod charissimi hæc expectantes satagite in aculati & iniolati ei inveniri in pace. Et dñi nostri Iesu Christi longanimitatē salutem arbitramini, sicut & charissimus frater noster Paulus secundū datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis loquēs eis de ijs, in quibus sunt aliqua difficulta intellectu, qua indocti & instabiles depravāt (sicut & ceteras scripturas) ad suā ipsorū perditionem. Merito igitur hos oēs dicimus velare facie dñi, qui scripturas depravāt, per quas nobis innotescit facies dñi, & eius cognoscitur voluntas. Instabiles certe homines hæretici sunt, qui ab ecclesia spōsa dñi recesserūt, trahētes se peccati & tortuosas scripturas ad suam dñi nationem & confusionē. Triplicē igitur no-

tat beatus euangelista irrisionē, & iniuriā gravissimam dñō in domo pontificis irrogatā, cæssionem, alapis percussionem, & faciei velationē. Cogita qui legeris, illū, quē propheta scripsit: speciosum pra filijs hominū, im mō & filium Dei, sic iniurijs appeti, sic cœdari. Dixerat iam olim Iere. Tren. 3. de illo, Dabit percutiēti se maxillā, saturabitur opprobrijs. Cædebat, alapis percutebatur, & velabatur, quonia nos a Deo recedētes facie ab eo auertim⁹, im mō etiā facie eius nobis velamus, non attēderes Dei maiestati, & infinitam potētiam, cui peccando iniuriā irrogamus. Cogitet iam nūc peccator quanta mereatur pro peccatis supplicia, pro quibus redimendis dñs tātis se affici permisit iniurijs. Parū impijs Iudæis visum est vultū Dei, ne agnosceretur, velare, quin etiā voce illud debant dicētes, *Propheta quis est qui te percussit*. O scelesti & impij Iudæi, quē vos interrogastis, Quis est qui te percussit: ille est qui vos plaga ingēti percussit, & reduxit in non gentē, & in stultitiā: ut merito, quē velastis, non agnoscatis facie, sed experiamini flagello. Reducti nāq; estis in non populū, & ingētem stultā reputati, sicut vobis prædixit Moyses Deut. 32. Et ait, Abscondā faciem meā ab eis, & cōsiderabo notissima eorū. Notissima Iudæorū fuerūt quando post mortē dñi fundit⁹ delecta est Ierusalem cū tēplo, & vniuersa Iudæa in captiuitatē Romanorū devenit, ipsiq; dispersi sūt in vniuersū orbē, & tāquā vilissima mācipia vbiq; reputati. Prosequit

Iudæi puniti vsq; hodiēra vltime.

...

...

Hæretici instabiles facie dñi velat

...

Moyses dicēs. Generatio enī puerſa eſt & infideles filij. Ipli me prouocauerūt in eo, qui non erat Deus, & irritauerunt in vanitatibus ſuis. Et ego prouocabo eos in eo, qui non eſt populus, & in gēte ſtulta irritabo illos. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit vſque ad inferni nouiſſima. Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas meas complebo in eis. Iuſtiſſimē nunquam poſt domini paſſionem prophetam aliquem miſit illis Deus, quoniam Chriſto domino dixerunt, *Propheta quis eſt qui te percuffit?* Et alia multa blaſphemantes dicebant in eū. Tam atrocia verba & blaſphemias iactabant in dominum, vt eū geluſta vnico verbo complexus ſit, quatenus legentes cognoſcamus quantis blaſphemijs digni ſimus peccatores, pro quibus dominus tantas patitur blaſphemias. Iurātes & blaſphemātes ſacriſſimū Dei nomen, cū blaſphemāt ſocij ſunt Iudæorū blaſphemantiū dñi. Propterea à talibus debēt abſtinere, quoniam ſi vir multū iurans replebitur iniquitate, & non deficiet de domo eius plaga, Eccl. 23. vir blaſphemās quid poterit expectare? Quē Leuit. 2. capitis ſupplicio afficiendū ſancitū eſt. Qui blaſphemauerit (inquit) nomen dñi, morte moriatur: lapidibus opprimet eū multitudo populi, ſiue ille ciuis, ſiue peregrin⁹ fuerit. Profecto meritō occiditur blaſphemās nomen dñi benedictū, cui⁹ facturæ ſumus, & cui⁹ ſumus pretioſo ſanguine redēpti, quē colere, quem adorare, quē laudare ſemper, quouies in mē-

tē venerit ei⁹ memoria tenemur. Quid enim nos aliud rependere Deo poſſumus pro tātis beneficijs ſuſceptis, & que etiam quotidie ſuſcipim⁹, niſi illū laudare, & magnificare in perpetuū? Quod optimē expreſſit Dauid pſ. 49. dicēs, Audi popul⁹ meus, & loquar Iſrael, & teſtificabor tibi: Deus, Deus tuus ego ſum. Non in ſacrificijs tuis arguā te: hoc locuſta autē tua in conſpectu meo ſunt ſemper. Quoniā meæ ſunt omnes feræ ſyluarū, iumenta in mōtibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cœli, & pulchritudo agri mecū eſt. Si eſuriero, non dicam tibi: meus eſt enim orbis terræ, & plenitudo eius. Nūquid māduca bo carne ſtaurorū, aut ſanguinē hircorum porabo? Immola Deo ſacrificiū laudis, et redde altiſſimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis: & erua te, & honorificabis me. Et tandē concludit dicēs, Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo oſtendā illi ſalutare Dei. Laudādus ergo eſt à nobis dñs ſemper corde, lingua, ore, & omnib⁹ virib⁹ glorificādus: quoniā hoc volūtatē eſt liberae ſacrificiū vnā cū gratia dñi noſtri Ieſu Chriſti, cui cū patre, & ſpiritu ſancto eſt honor, gloria, & imperium per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Tractatus. 261. in euangelium beati

Luca ex cap. vigefimo ſecundo.

ET vt factus eſt dies conuenerūt ſeniores plebis, & principes ſacerdotū, & ſcribes, & duxerūt illū in conciliū ſuū dicētes, Si tu eſ Chriſtus, dic nobis. Et ait illis, Si vobis dixerō nō credetis mihi: ſi autē & interrogauero, nō

reſpon-

Sacrificium laudis Deo acceptū.

no ſolui
ipſe vult
arguēdū
conſilio

Iurantis
& blaſphemantis
pœna.

ioirora H
idſim
ſiſet ſol
ſq
ſalv v iib

Bis i
roga
dom
an ip
eſſet
ſtus
Dei.

respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens à Dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes, Tu ergo es filius Dei? Qui ait, Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt, Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audimus de ore eius. Ex his verbis constat bis à domino quæsitum an esset Christus. Primò noctè, quando ad Caypham dominus deductus est, ab ipso Caypha tanquam sacerdotum principe supremo anni illius secundùm Matt. & Marc. cum dominus colaphizatus est, velatus, & consputus, vt proximis superioribus verbis beatus Lucas expressit: deinde mane ab ijs, quos hic B. Lucas dicit. Summo enim mane conuenerunt seniores plebis & principes sacerdotum, & scribæ, quos non est dubium nocte non omnes affuisse, quosdam propter senectutem, alios propter valetudinè. Mane autem conuenerunt omnes, ijs exceptis, qui officia gestari erant in templo, in quorum conspectu Iudas proiecit argenteos, & abiens laqueo se suspendit. Itaque factò concilio è domo aliqua inferiori, in qua dominus vinc-tus illa est asservatus nocte, in superiorum sui concilij domum cum eduxerunt. Quibus Cayphas, in cuius hac gerebantur domo, narrauit quæ gesta fuerant, & quomodo adiuratus dominus an ipse esset Christus filius Dei, respondisset, *Tu dixisti. Veruntamen videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.* qui bus auditis verbis scidisset vestimèta sua

dicēs, *Blasphemauit.* Hoc voluerūt iterū omnes, quotquot aberant nocte, de ore dñi audire, ad suam quidè omniū maiorem dānationem. Dixerūt ergo, *Si tu es Christus, dic nobis.* Dñs vero eorū intētionem se nosse illis ostendit, & incredulitatē annuntiat, & gloriā ob passionis ignominiam futurā dicens, *Si vobis dixerō non credetis mihi.* Ecce quomodo eis patefacit quā se in tentione quærāt vtrū sit Christus: quippe vt accusent, non vt credant. *Si autem interrogauerō, non respondebitis mihi, neque dimittetis.* Ecce eorum annuntiat permansuram incredulitatem: nec illos quicquam posse scripturis, quæ de ipso erant, respondere. Ideo ait, *Non respondebitis si interrogauerō de Messia, neque dimittetis.* In tantam iam deuenistis cæcitatem & induratum malitiam. Ex hoc autē (quod non respondebitis, neque dimittetis) erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei: videlicet per passionem, quā passurus est, vobis id summè à Pilato flagitantibus, & falsò accusantibus. *Dixerunt autem omnes, Tu ergo es filius Dei? Cum enim à dextris patris sedere Dei filio soli debeat dicente propheta, Dixit dominus domino meo, Sede à dextris meis: rectè intulerunt omnes, Tu ergo es filius Dei? Qui ait, Vos dicitis quia ego sum.* In lege vestra hoc dicitis, in figuris vestris & sacrificijs hoc protestamini, in prophetis vestris hoc legitis, quia ego sum. Quod vos ipsi dicitis in lege vestra (cui attendere nunquam voluistis) quare

Interrogabatur dñi, non vt crederent, sed vt accusarent.

Bis interrogatus dominus an ipse esset christus filius Dei.

à me expectitis, & ab ore meo audire vultis? *Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt, Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi audiuiimus de ore eius.* Iniustam calumniam sequaxisse non zelum iustitiæ habuisse ostendunt, cū dicant, *Quid adhuc desideramus testimonium?* Faten- tur se tantum ad calumniandum testi- monia desiderasse, & quaxisse. Ideo iam non esse opus desiderare amplius aliud testimonium, cum audissent de ore eius, *Vos dicitis, quia ego sum.* Non re- currerunt ad legem, non scrutati sunt prophetas, non tempus aduentus eius, non signa exquisierunt, sed vnica hac voce ad calumniandum contenti. *Ipsi enim* (inquiunt) *audiuiimus de ore eius.* Proculdubiò quemadmodum de Iuda scriptum est Ioan. 13. Et post buccellam introiuit in eum Sathanas: sic in hos sa- cerdotes, & scribas, & seniores, penes quos præcipua Iudæorum erat autho- ritas, Sathanas introiuit potenter, Deo sic permittente, propter innumera scelera eorum. Sic agnus innocens pro nobis in manus rabidorum canum, & pinguiam taurorum traditur, dicente scriptura, Circūdederunt me canes multi, concilium impiorum circūde- dit me. Circūdederunt me vituli mul- ti, tauri pingues obsederunt me. Et ali- bi, Exarserūt sicut ignis in spinis. Nos autem suscipientes scripturarum testi- monia (quibus benè facimus attenden- tes tanquam lucernæ lucenti in caligi- noso loco) pedibus domini prouoluti dicamus, Hoc nobis domine sufficit di-

uinitatis tuæ testimonium, quoniam nos legimus de ore tuo te verum esse Dei filium, & in lege promissum & ex- pectatum Messiam. Nunc autem pau- lis per attendere possumus in quantam possint continuata peccata cæcitatem homines agere, in quantam obtenebra- tionem ducere, in quantum errorem & perfidiam trahere. Contra innocen- tem dominum ob conceptum odium & inuidiam quæritur falsi testes. Qui hos quærit, proculdubiò veritati omni- no aduersatur, atque ab illius tramite longè aberrat. Noluit (inquit David) intelligere, vt bene ageret. Astitit om- ni viæ non bonæ, malitiam autem non odit. ps. 35. Quæ maior miseria, quæ à veritate auerti, & pati euerfionem in anima, quam odio prosequimur in corpore? Quod si aliquod ex membris nostris à loco suo, & naturali sede exi- liat, nimio nos afficit dolore, & iterum illud in suum locum reducere festina- mus, siue digitus, siue pes sit, siue quod- cunque aliud. Cum igitur tantam dili- gentiam adhibeamus, ne mēbra nostra exilient, nec à loco naturali sui situs de- uient: quantò potius ne intellectus no- ster, & voluntas, & memoria à verita- te aberrant elaborandum est? Intelle- ctus quidem ne errore aliquo teneat- tur, & sic veræ fidei aduersetur. Tunc etenim à vertebra exhibit intellectus, & à vero deuiat, cum errore concutitur. Voluntas cum odio digna amat, & dili- genda odit. Memoria cum vanitatibus intēta ea quæ Dei sunt, obliuioni tradit,

Cōtinua
ta pecca-
ta in ma-
xima in-
ducunt
mala.

Sathanas
vt intro-
iuit in lu-
dam, sic
in præci-
puos lu-
dæorum.

Christi
confessio
se verum
Deum,
& expe-
ctatum
Messiam.

Veritas
amplēxi-
da.

Dea-
lator
Pilat

&

& seculi pereuntia semper voluit, & reuoluit & recoluit. Non ergo deinceps simus Iudæis similes, qui noluerunt intelligere, vt bene agerent: sed animas nostras in veritate contineamus, quoniam dominus, qui se viam esse dixit, etiam veritatem esse affirmavit. Ipse nos in illa semper contineat gratia sua: cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 262. in euangelium beati
Lucæ ex cap. vigesimo tertio.*

Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad Pilatum. Cæperunt autem illum accusare dicentes, Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens: Tu es rex Iudæorum? At ille respondens ait, Tu dicis. Ex his verbis ostenditur manè iterum fuisse interrogatum dominum à sacerdotum principibus, esset ne ipse filius Dei, quod iam nocte à solo Caypha fuerat quæsitum: quoniam continuo surrexerunt, & illum duxerunt ad Pilatū. Erat autem manè (inquit beatus Ioā.) & ipsi non introierunt in prætorium. Ea de causa longam (prout vidimus) confecerunt viam girando, ne ad portam prætorij deuenirent. Extrat adhuc de ambulatorium quoddam inter domū, in qua habitabat Pilatus, & alterū ipsius Pilati hospitium, vtrinque publicam attingēs viam. In hoc erat lata fenestra, ad quā accedebat Pilatus quo-

ties ad Iudæos verba faciebat, volens dimittere Iesum. Ex eo loco illis ostensus est dominus spinis coronatus, cum dixit Pilatus, Ecce homo. Ibi lauit manus cum dixit, Innocens ego sum à sanguine iusti huius: Vos videritis. De illo loco dicitur, Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit, Quam accusationē affertis aduersus hominem hunc? Dominus autem in prætorium inductus est à militibus Romanis. Hic omnia illa apponenda sunt, quæ beatus Ioannes c. 19. scribit, verba videlicet Pilati ad dominum, & responsiones domini ad Pilatum. Vltimo loco ponendæ sunt hæ tres accusationes, quas tanquā præcipuas & vltimas scribit beatus Lucas. Postquam enim Pilatus non potuit Iudæos bonis verbis & persuasionibus à postulatione mortis domini auertere, illos tanquam iudex compulit accusationem in forma publicè dicere. Nam primū cum quæsiisset, Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc? responderunt, Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Et Pilatus ad eos, Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Illi verò responderunt, Nobis non licet interficere quemquam. Post plurima autem alia vltro, citroque verba habita, tandem Pilatus illos compulit accusationem in forma agere. Tunc hæc tria falsò domino imposuerunt. *Hunc inuenimus subuertentē gentē nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse.*

Accusationes Iudæorum contra Christū.

Deambulatorium Pilati.

zz iiij

Quan-

Iudæorū
falsissi-
ma testi-
monia &
emētia.

Quanta falsitate hæc tria dicta sint te-
stimonia ipsa demonstrant. Gentē do-
minus ædificauit verbo, & opere, om-
nes ægrotos eorum sanauit, mortuos
fuscitauit. Hæc non subuertentis, sed
ædificantis sunt opera. Cæsari tributū
reddi iussit dicens, Reddite quæ sunt
Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei,
Deo. Cum verò à populo post satura-
tionem quinque millium hominum
se regem constituendum sciret, reces-
sit, immò fugit dicente beato Ioanne
c. 6. Iesus ergo cum cognouisset quòd
uenturi essent, vt raperent eum, & fa-
cerent eum regem, fugit iterū in mon-
tem ipse solus. Qui enim rex regum
est, & dominus dominantium, non re-
gnū appetit terrenum, qui dat coele-
ste, & omnibus dominatur. Christum
se esse, & animarum saluatore, & Dei
filium sæpe protestatus est, & vt ad hoc
scripturas scrutaretur dixit & monuit.
Nihilominus Pilatus de hoc verbo,
Rex Iudæorum, quæsiuit ab eo dicens,
Tu es rex Iudæorum? Dominus autem
respondit, *Tu dicis.* Ne miremur ergo
si contra nos videamus falsos insurge-
re aliquando testes. Falsus enim testis
non erit impunitus, quemadmodum
& perfidi Iudæi pœnas suæ falsitatis
dederunt, captiui ducti in totum terra-
rum orbem. Qui enim falsos patitur
testes, beatus est si patienter se gerat,
dicente domino, Beati eritis cum ma-
le dixerint vobis homines, & persecuti
vos fuerint, & dixerint omne malum
aduersum vos mentientes propter me.

Gaudete, & exultate in illa die: ecce enī
merces vestra copiosa est in cœlis. Itaq;
dolendum est illis qui falsa proferunt
testimonia, & gaudendum illis, qui pa-
tienter ea ferunt. Gaudete, & exultate
(inquit) in illa die. Gaudendum igitur
est cum gaudentibus. Ceterum dola-
dum est his falsis testibus. Cum enim
melius sit nomen bonum, quàm diui-
tiarum multarum: proculdubio grauius peccat
qui falsum imponit alicui testimonium,
quàm si diuitias subriperet: & ad resti-
tutionem tenetur, si graue est quod im-
posuit, quam tamen raro fieri cernim⁹.
Plerique autem odio aliquem haben-
tes, illi detrahunt, & detrahendo famā
denigrant, & aliqua falsa imponunt,
vel in toto, vel in parte. Quod grauissi-
mum in proximum scelus est. Caueant
oportet confessarij, ne huiusmodi sce-
lestos homines absoluant absque con-
digna famæ & boni nominis restitutio-
ne. Qui autem imponendis falsis testi-
monijs sunt assueti, grauius puniri de-
bent, præcipue ij, qui accepta pecunia
peierant. Qui patiuntur hos falsos te-
stes, meminere dominum accusa-
tum falsissimè, & patientissimè tole-
rantem nihil Pilato respondisse quæ-
renti, *Tu es rex Iudæorum?* vno tantū-
modo excepto verbo, *Tu dicis.* Quasi
diceret, Hoc ego nunquam dixi, nun-
quam locutus sum, nunquam prædi-
caui, nunquam tanquam rex splendide
& sumptuosè conuersatus sum: sed hu-
militer semper vixi, ab omni ambitio-
ne alienus. Quod nobis imitari cōcedat

gratia

Testi: fal-
sus tunc
grauius
peccat.

Detrahē
testam⁹,
ad resti-
tutionē
tenentur
& nisi ta-
ciant, ab-
soluti nō
debent.

Testis fal-
sus impu-
nitus nō
quædet.

Pila-
cōsta

Incō-
tia m-
mala-
nerat

Forti-
do D-
donu-

Iudi-
itegrit

gratia sua, qui cum patre, & spiritu sancto uiuit, & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 263. in euangelium beati Lucæ ex cap. vigesimo tertio.

Ate autem Pilatus ad principes sacerdotum & turbas, Nihil inuenio cause in hoc homine. At illi inualescebant dicentes: Commouit populum docens per uniuersam Iudæam, incipiens à Galilea usque huc. Pilatus autem audiens Galilæam interrogauit si homo Galilæus, esset. Et ut cognouit quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Fecit Pilatus mutationes non paucas, nunc boni iudicis egit partes, deinde dubium se ostendit, postremo tamen iniquitatis maximæ iudex extitit. Inconstantia non modicas parit tragicedias, præsertim in ijs, quibus iudicandi inest facultas. Vir duplex animo, inconstans est in omnibus uis suis, ait beatus Iacobus c. 1. Virtuti fortitudinis perseverantia adiungitur: quo fit, ut inconstanter agere, & non perseverare, opponatur perseverantiæ, & per consequens fortitudini. Fortiter enim agere donum Dei est, & in virtute perseverare. Ideo inter dona spiritus sancti annumeratur fortitudo, dicente Isa. c. 11. Requiescet super eum spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis. Hoc donum iudicibus valde necessarium est, ne propter mollitiem & inconstantiã flectantur, ut fecit Pilatus. Scriptum est enim Ecclesiastici. 7. Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperere

iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Peruertitur timore, aliquando amore, aliquando donis iudicium iudicantis. Contigit hoc Pilato, qui tamen nunc ait, Nihil inuenio causæ in hoc homine. Quare ergo non abigis à te sacerdotum iniquorum turbam, & non dimittis illam liberum, sed tenes tanquam reum? Accusatorum enim uerò proprium est alias, aliasque retexere causas & contra infontem calumnias nouas apponere, & intricatas accusationes, ut vindictam sumant: quod si non possint, saltem denigrent famam illius, quem oderunt. Illi porro negotium suum clamoribus volentes ad finem usque perducere inualescebant dicentes: Commouit populum docens per uniuersam Iudæam, incipiens à Galilea usque huc. Commouit quidem populum ad vitia uitanda, ad legis Dei obseruationem prouocans omnem animam, ad veram sui fidem insolitis miraculis omnes Iudeos inducens: non autem ad seditionem faciendam, nec auersionem ab obedientia maiorum. Pilatus uero desiderans se ab hoc eximere iudicio (quod summa iniustitia fuit, cum ipse esset præses) audiens Galilæam interrogauit, si homo Galilæus esset. Et ut cognouit quod de Herodis potestate esset, remisit illum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Sæpe hoc accidit fragilibus timidisque iudicibus: causam à se repellunt, & alij iudicandam, quorum nihil interest, tradunt. Dominus natus est in Bethlehè

Iudææ,

Pilat⁹ in
cōstans.

Incōstan
tia multa
mala ge
nerat.

Fortitu
do Dei
donum.

Iudicis
integritas.

Iudææ, non in Galilea, & si in illa conceptus. Ab ortu autem vniuersusque nostrum patria denominatur. Quin etiam docentem dominum per vniuersam Iudæam sacerdotum turba affirmat. Veruntamen Pilatus innocentem tenens & innoxium iudicare, remittit ad Herodem. Et cui totus paret orbis, dicitur de Herodis potestate esse, vt nos à demonis & peccati potestate liberaret. Caueant iudices ne innocentium causas alijs remittant, vt aliquibus complacent magnatibus, quibus innocentes sint exosi, sed viriliter agant, nec flectantur precibus, seu minis magnatum. Timor, & cupiditas pervertunt magnopere iudicium rectum, quoniam munera excæcant oculos, & pervertunt corda iustorum. Deuter. 16. Et Prover. 18. Pigrum deiicit timor. Necessè est iudicem non timere personam potentis, neque, lucri cupidum esse: alioquin omne pervertet iudicium. Vnde Abachuc propheta c. 1. ait, Propter hoc lacerata est lex, & non peruenit vsque ad finem iudicium: quia impius præualet aduersus iustum, propterea egreditur iudicium peruersum. Orandus est dominus, vt iustos indices reipublicæ proponat: & monendi principes, vt tales eligant, qui non tantum legum periti, sed etiam virtute & iustitia sint ornati. Qui denim proderit omnes leges nosse, si timore, vel dilectione, seu donis deprauatam voluntatem gerit, & moribus corruptus viuit? Attendenda est semper hominis virtus cum ad

iudicandum eligitur, & ciuitatibus prepositus constituitur ad iudicandum. Prudentia nepeetiam in iudicibus vna est ex comitibus ad rectè iudicandum. Et ob importunitatem litigantium etiã patientia opus est. Ad vltionem autem malefactorum zelus requiritur, ne dum mollis est iudex, & impunita relinquuntur scelera, sceleratorum numerus augetur. Itaque literis præditus sit prætor, & quocunque nomine censeatur qui ad iudicandum constituitur. Virtute polleat, prudentia & patientia, ne cum Pilato remittat innocentes: vel manus lauet, & peruertat iudicium ne magnatum incurrat indignationem. Innocens igitur dominus è domo Pilati ducitur in domum Herodis: Prope ostenditur (quãtũ sagittæ est iactus) domus Herodis à prætorio Pilati. Insequuntur principes sacerdotum, scribæ, & seniores tanquam canes rabidi ad innocentem sanguinem effundendum, quo redempti sumus per eundem dominum nostrum Iesum Christum, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus 264. in euangelium beati
Luca ex cap. vigesimo tertio.*

Herodes autem viso Iesu gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus, at ipse nihil illi respondebat. Stabant

autem

Timor & cupiditas iudicium sepe pervertunt.

Iusti vt sint iudices Deus orandus.

Iudicis partes & conditiones.

in iudicibus

in iudicibus

in iudicibus

in iudicibus

Ma
tu
si
sa
si
si

Ma
tu
per

autem principes sacerdotum, & scribae constanter accusantes eum. Spreuit autem illū Herodes cum exercitu suo, & illū sit indutū veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die, nam antea inimici erant adinuicē. Quod

Magna-
tum pas-
sio: quā
sæpe dis-
simulat.

Herodes gauisus fuerit viso domino, non deuotio fecit, sed curiositas. Passio enim magnarum est concupiscere præsentiam hominum alicuius scientiæ, vel artis peritissimorum. Quantò desiderabilior erat præsentia illius, à quo tanta audierat fieri miracula? Nec pertranseunda est horum in seculo magnorum natura, qui cum desiderent aliqua notabilia videre, ne hanc naturæ necessitatem pandant, dissimulant. *Erat enim* (ait euangelista) *ex multo tempore cupiens videre illum.* Sed nec dominum accersuit, nec illi voluntatem suā per nuntium, vel literas manifestauit, nec ad illū accessit: sed intra se hoc premebat desiderium, dissimulabat tamē voluntatem. Tanta est sublimium superbia, tanta cordis elatio. Populus verò sequebatur dominum, & qui egebant sanitate, accedebant, tangebant, petebant, deprecabantur & sanabatur. Herodes verò cupiens videre illū abstinēbat. Non hoc, sed oppositum consulebat David ps. 33. dicens, Accedite ad Deum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur. Iste pauper clamauit, & dominus exaudivit eum, & ex omnibus tribulationibus eius salauit eum. Gustate, & videte, quoniam suavis est dominus: beatus vir qui spe-

Magna-
tum iu-
perbia.

rat in eo. Nec quidem mirum hoc in Herode, quoniam non ut à peccatis abstineret, nec ut ad benè viuendum accenderetur: sed curiositate quadam ductus dñm videre desiderabat. *Eo quòd* (inquit beatus euangelista) *audierat multa de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.* O stulta mens, quæ non quærit dominum, nec accedit ad sanctorū sepulchra, ut melior inde reuertatur, sed tantum, ut in alijs perpetrari miracula cernat. Filia superbiæ est curiositas, & vana hæc familiaritas cum viris sanctis, quæ non ad proficiendum, sed ad curiosè videndum, vel scrutandum habetur. Nec nostris temporibus desunt qui huiusmodi vanitati inseruiant, & delectentur, vel in familiaritate bonorum, vel in verbi Dei auditione dū magistros prurientes auribus quærunt (secundum beatum apostolum Paulum ad Timo.) & illos magni faciunt, qui sibi placencia prædicant, & aures demulcent. Illa laudant, & de illis loquuntur. Summo mane sedilia ad ecclesiam deferri iubent, non ut meliores reddantur, sed ut curiosius delectentur. Interrogabat autem dominū Herodes multis sermonibus: sed dominus nihil illi respondebat. Mirum utique qui cum Chananæa sermonem habuit, & cum Samaritana, cum Herode vero tacet, vel propter eius curiositatem, vel propter scelus perpetratum in occisione iustibaptistæ. Idem enim erat hic Herodes Antipas, qui Ioannem decollauit, & qui nunc verba multiplicat. Mūdani

Curiosi-
tas vana
filia su-
perbiæ.

homi-

Curiose
nimis per
contati-
bus non
responde-
tur a fan-
ctis.

homines nimis importuni sunt ad ea
exquirenda quæ volunt. Huiusmodi
hominibus non datur responsum à fan-
ctis, non à domino: quoniam à virtute
longe absunt, neque meliores effici de-
siderant, sed vt suam curiositatem asse-
quantur verba multiplicant. Non ab
officio accusationis desistunt sacerdotū
principes & scribæ, sed instanter suam
malitiam & odiū prosequuntur. Non
dubium quin horum accusatio, & He-
rodis exactio molesta domino fuerint,
cum hi falso, ille curiosè verba multi-
plicarent, & diuinas aures offenderent.
Tandem videte quo Herodis deuen-
erint verba. Cum enim se non exaudiri
intellexisset, dominum illucit vnà cum
exercitu suo, qui huic spectaculo ade-
rat: & indurum veste alba (qua illi stē-
poris fatui in domibus regum & ma-
gnatum induebantur) tanquam illum
fatuum reputans coram omni multitu-
dine, remisit ad Pilatum. In aulis regū
non desunt qui illudant ijs, qui cupiūt
secundum domini euangelium viuere,
& ab iniquorum consuetudine segre-
gari. Quòd si ipsis seculi principibus ad-
votum non detur responsum a pie vi-
uentibus, eis indignantur, & fatuos iu-
dicant. Exemplum habemus in Ro-
boam Salomonis filio, qui spreuit se-
niorum consilium, eo quòd sibi non pla-
cuisset, & secutus est consilium iuuenū
non sine magno suo detrimento. Decē
enim partes regni ab illo defecerūt, &
regem Hieroboam super se constitue-
runt. 3. Reg. 12. De talibus dicitur Isa.

Aulici il-
ludunt
euangeli-
cè viuen-
tibus.

30. Qui dicunt videntibus, Nolite vide-
re: & aspicientibus, Nolite aspicere no-
bis quæ recta sunt, loqui mini nobis pla-
centia. Super innocentem sanguinem
facti sunt amici Herodes & Pilatus in
ipsa die, nam antea inimici erant ad in-
vicem. Quoniam Pilatus morem gef-
sit herodi remittens illi dominum, re-
conciliati sunt. Annotauit beatus euā-
gelista, *in ipsa die*, quoniam in illa die re-
conciliati sunt populus Iudæorum illo-
rum qui crediderunt, & populus gen-
tium, & ex vtroq; populo ecclesia au-
cta est, & facta est pax ijs qui longè, &
pax ijs propè erant: & lapis reprobatus
ab ædificantibus factus est in caput an-
guli: & reconciliati sumus Deo in ipsa
die per sanguinē ipsius. Omnes enim
nos (inquit Isa. c. 53.) quasi oves errau-
imus, vnusquisque in viam suam decli-
navit, & dominus posuit in eo iniqui-
tatem omnium nostrum, cui cum pa-
tre, & spiritu sancto est honor, gloria,
& imperium per omnia secula seculo-
rum. Amen.

Inimici
reconci-
liati su-
per san-
guinem
innocen-
tis.

¶ *Tractatus. 265. in euangelium beati
Lucæ ex cap. vigesimo tertio.*

Pilatus autem conuocatis principibus sa-
cerdotum, & magistratibus, & plebe
dixit ad illos, Obtulistis mihi hunc hominē,
quasi auertentem populum: & ecce ego corā
vobis interrogans, nullam causam inuenio
in homine isto ex ijs, in quibus eum accusa-
tis: sed neque Herodes, nam remisit vos ad il-
lum, & ecce nihil dignum morte actum est
ei. Emendatum ergo illum dimitte. Meru-

oppres-

Pilatus
iniquus
iudex.

Iudicis
timor &
favor in-
nocentem
perdit.

oppressus Pilatus, tanquam iudex iniquus qui innocentem non absoluit, toties factus nullam in eo mortis causam se inuenire, volebat dimittere dominum, ex consensu tamen accusatorum. Quis Pilatum non damnet, qui innocentiam domini confiteretur, absolutionis veruntamen sententiam sine accusatorum consensu ferre non vult? Ideo conuocatis sacerdotum maioribus, & magistratibus, & plebe, omnium iniquus iudex benevolentiam captat, omnes vult consentiant in liberatione domini, alias non absoluetur innocens. Ecce iudicantium timor, ecce iudicum favor, ecce actorum expectatus consensus. Ah quoties in hoc seculo nequam contingit, vt pro innocentis absolutione a magnatibus (si indignati sint) consensus requiratur? Innocentiam causas proponit coram omnibus iniquus iudex dicens, *Oculistis mihi hunc hominem, quasi auertentem populum. & ecce ego coram vobis interrogans nullam causam inuenio in homine isto, ex his, in quibus eum accusatis.* Si nullam inuenis causam o Pilate, quare non dimittis innocentem liberum, & abigis a iudicio iniquos falsosq; criminatores? Nullam enim causam mortis fateris te inuenire in illo: & cum illum examinasti coram ipsis, innocentem reperisti. *Sed neque Herodes, nempe remisisti illum & accusatores ad eum, & nihil morte dignum inuentum est aduersus eum. Emendatum veruntamen illum te dimissurum pronuntias, hoc est flagellatum.* Et quam ob causam innocentem fla-

gellis caedi vis, & sic casum dimittere, si nihil dignum flagellis in illo reperisti? Similes Pilato sunt iudices vtrique parti volentes satisfacere, pratermissa iustitiae libra, & relicta ratione vera, quae iubent innocentem liberum abire, & calumniatores reprehendi, & expensas soluere. Multa hodie mala perpetrantur a iudicibus mollibus & timidis, qui magnatibus volentes satisfacere innocentes flagellare non verentur. De ijs dicitur quod Deum non timent, neque homines reuerentur: sed sublimiores verentur, contra id quod scriptum est, Non accipies personam potentis, nec pauperis misereberis in iudicio. Aequa enim lance vult Deus omnes iudicari, apud quem non est acceptio personarum. sed vnusquisque siue magnus, siue minor, siue diues, siue pauper recipiet a Deo secundum opera sua. Sic diuina iustitia vult humana iustitiam agere, & Deum imitari. Alioquin si iudices hominum personas accipiant, nulla erit recta iustitia. Iniquitatis plenum extitit Pilati iudicium, ceterum ex parte domini misericordiae plenissimum, dum se innocentem permittit flagellari, crucifigi, & mori, vt nos redimeret, & Deo patri reconciliaret, & mundaret sibi populum acceptabilem, & ecclesiam congregaret non habentem maculam. Nobis autem expedit, vt haec meditantes innocentidomino copatiamur, & nobis reis obseruationem virtutum, & studium a peccatis abstinendi imponamus, ne de nobis dicatur illud beati apostoli

Iudices
timidi &
molles in-
nocentes
etiam pu-
niant.

Persona-
rum acce-
ptio ini-
quitas.

Pauli

Pauli ad Heb. 6. Rursus crucifigentes sibi metipsis filium Dei, & ostentui habentes. Ne simus igitur proximorum criminatores, & falsi testes: neque enim uerò effugiemus Dei iudicium. Mihi vindicta & ego retribuam, dicit dominus. Ro. 12. Sic profectò euenit his iniquis accusatoribus & falsis criminatoribus, qui amiserunt templum, & sacerdotium, civitatem & patriam, & redacti sunt in seruitutem dispersi per uniuersum orbem. Pilatus uerò non effugit Dei iudicium: à prætoris enim officio amotus, & relegatus obiit, & apud inferos iniquus iudex perpetuò cruciatur. Nec falsi testes impunes euaserunt eandem ipsi patriam amissionem, eosdemque inferni cruciatus sustinentes. Quorum socius est ipse Herodes, qui patris diuinam sapientiam (videlicet filium) veste alba illudit, & uelut fatuum irrigit. Neque defunt nunc in aulis regum, qui in alba veste eos, quibus fauere uolunt, repræsentent, sibi uerò non acceptos in veste nigra. Nec mirum cum dominus irrideatur ab Herode, si irrideantur etiam serui eius ab aulicis habitatoribus. Cum exercitu etiam suo dicitur Herodes spreuisse dominum. Non est nouum mundo id, quod institores panis, hominibus facere. Solet enim varijs coloribus panes inficere, alios uiridi colore, alios rubro, flavo alios, aëreo alios. Sic mundus illos depingit sanctos, cum non sint: alios iniquos reputat, qui non sunt, hos laudibus prosequitur, illos vituperat, & unumquemque suo uelut colore secundum sui exigentiam. Amicos, consanguineos, & quos uult sibi habere

propitios, bono colore tingit. Alios, quos sibi nec profuturos, nec etiam obfuturos uidet, mediocri. Alios tetro colore, quos sibi nocituros existimat. Ea est conditio seculi, ea huius mundi natura: sed præcipuè, in aula regia hi infectores reperiuntur. Nec enim alia in domo dominus veste alba illuditur, nisi in Herodis regia. Fugiant consortium talium hominum, qui pie uiuere uolunt in domo Christi Iesu, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 266. in euangelium beati
Lucæ ex cap. uigesimo tertio.*

Necessè enim habebat dimittere eis per diem festum unum. Exclamauit autem simul uniuersa turba dicens, Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam. Qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium missus in carcerem. Iterum autem Pilatus locutus est ad eos uolens dimittere Iesum. At illi succlamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Illi autem tertio dixit ad eos, Quid enim malum fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum & dimittam. Hanc præstabant gratiam Romani Iudæis, ut in die soleni Pasche unum ex uinctis, quem petissent, liberum dimitterent. Habebant autem insignem latronem, & seditiosum homicidam Barabbam nomine. Pilatus illis offerebat dominum, illi scelesti & ingrati persuasi à principibus sacerdotum simul omnes clamauerunt, Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam. Facile turba à maioribus huc atque

Iudæorum
falsò ac-
cusantiū
punitio.

Mundus
falsè bo-
nos rep-
bat, & in-
quos ab-
soluit.

Persua-
sio maio-
rum faci-
leturbam
in suam
falsam se-
tentiam
trahit.

illuc

illuc vertitur. Nā non sine veritatis cōiectura existimatur, multos ex turba hac in die palmarū acclamasse, Benedictus qui venit in nomine dñi, O sanna in excelsis. Nunc autē ex aduerso petūt & clamant, *Tolle hunc, & dimitte nobis Barabam. Iterum autem Pilatus iniquus iudex* (qui veritate cognita liberum dimittere dñm tenebatur) *locutus est ad eos, volens dimittere Iesum, non se vt iudicem gerens, sed innocentē relinquēs iudicio accusatorū. Itaq; in voto res erat principū sacerdotum, & scribarū, & vulgi accusantium dñm. Tāta generis humani erat facinora, vt iustissima, quam merebantur pro peccatis nostris, dānationis sentētia, non aliter redimi possēt, nisi iniustissima lata sententia aduersus innocentē Dei filium. Illiverò succlamabant dicentes, Crucifige, crucifige eū. Adhuc iniqu⁹ iudex tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecisti? Nullam causam mortis inuenio in eo. Igitur o Pilate iudex à Romano imperio Iudeę præfecte, quare non dimittis innocentē, si fateris nullam te causam mortis inuenire in eo? Multas & rationabiles causas mortis inuenit dñs in nobis, idē sine vlla ratione voluit crucifigi, & mori pro salute nostra. *Corripiam ergo illum, & dimittam. Tunc ergo* (vt ait beatus Ioānes c. 19.) apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Ostenditur Hierosolymis colūna vsq; in hodiernū diem iaspidea, ad quā alligatus est dñs, & flagellatus: ostenditur etiā domus, in qua id factū est. Quæ flagellatio secūdum Romanorum cō-*

suertudinem à quatuor satellitibus fiebat virgarum fascibus, qui ante consules, & prætores, aliosque Romanorum magistratus ad malefactorū terrorem à lictoribus securibus alligati ferebatur. Nunc autem si quis secum ruminet, & consideret delicatissimi corporis domini tenerā complexionē, & illum ante oculos nudatum cernat, ligariq; sacras manus & pedes ad lapideam colūnam, deinde crudeliter flagellari, succedentibus sibi hinc inde verberibus, & toties repetitis flagellantiū ictibus, totq; simul colligatis virgis vehementissimē cædi: horrendū profectō facinus suorū cerne ret peccatorum, pro quorū remissione dominicū adeò sæue dilaceratur & laniatur corpus. A plāta enim pedis vsq; ad verticē capitis, non est in nobis santas. A planta etiā pedis vsq; ad collum fluunt è corpore dñi riuuli cruoris, totū corpus sacratissimū vulneratur: & maculæ manent flagellorū impressæ toto corpore, & labes verberū nonnullæ sanguine fluētes, aliæ notæ rubæ, aliæ maculatam plūbeo colore ostendentes carnem. Currant qui totū corpus suum cōtaminauerunt ad Christi flagellationē, aspergantur sanguine sacratissimo illo, & carnis suæ delectationes quantō sint dolore sanatæ cōsiderent: & innocentissimo dño compatiantur, qui vt sanaret hos lāguidos, reputatus est quasi leprosus, & percussus à Deo, & humiliatus. Sed ipse attritus est propter scelera nostra, & vulneratus est propter peccata nostra. In hoc autē illi maximē cōpatiemur,

Ingentia
humani
generis
facinora.

Flagellatio
Christi
crude
lissima.

Quomo-
do cōpa-
riemur
Christo
pro no-
bis flagel-
lato.

tiemur, si peccata carnis nostræ (prop-
ter quæ flagellatur, & torquetur) com-
presserimus, & ab ijs abstinerimus, ca-
stè & purè custodiètes corpus nostrū, &
ab immundis cogitationibus obseruan-
tes corda nostra: ne forsan aliàs addètes
peccata peccatis nos ipsi dñi sumus im-
pii flagellatores: sed potius à vitijs carnis
abstinentes, simus veri cōpatiètes eius-
dem flagellationis, castigantes corpus
nostrū, & in feruitutē redigentes, ne re-
probi efficiamur. Quoties autē nos ca-
ro ipsa impulerit, & cogitationes exar-
serint, toties ipsum dñm colūnx alliga-
tum, & flagellatū ante mentis nostræ
oculos ponentes, lachrymas fundamus
affluenter, ipsumq; dñm deprecemur
ob sui sacratissimi corporis flagellatio-
nem dignetur patrociniū præstare, vt
victoriā ab hoste corporis nostri repor-
temus. Quod etiā beatus apostol⁹ Pau-
lus ad Coloss. 3. de resurrectione domi-
ni inducto sermone (cum quo & nos
resurgere oportet) dicit, Cum autem
Christus apparuerit vita vestra, tunc &
vos apparebitis cū ipso in gloria. Dein-
de cōtinuò addit, Mortificate ergo mē-
bra vestra, quæ sunt super terrā, forni-
cationē, immūditā, libidinem, & cōcu-
piscenciā malam, & auaritiā, quæ est si-
mulacrorū seruitus. Quæ omnia fla-
gellatus pro nobis dñs dignetur à nobis
amouere, & ad vincendā carnem no-
stram suā gratiam præstare: cui cū pa-
tre, & spiritu sancto est honor, gloria, &
imperium per omnia secula
seculorum. Amen.

Mortifi-
cāda mē-
bra.

Tractatus. 267. in euangelium beati
Lucæ ex cap. vigesimo tertio.

AT illi instabant vocibus magnis postu-
lantes, vt crucifigeretur, & inualesee-
bant voces eorum. Et Pilatus adiudicauit
feri petitionem eorum. Dimisit autem illis
eum, qui propter homicidium & seditionem
missus fuerat in carcerem, quem petebant:
Iesum autem tradidit voluntati eorū. Sū-
mam exercuit Pilatus in hac sententia
iniquitatē ab initio seculi inauditam, &
vsq; ad finē mundi nunquā audiendā.
Quis vnquam audiuit pronunciantē
iudicem, esse aliquē innocentē, illum
nihilominus inimicis tradere vociferā-
tibus? Vbi fas, vbi æquitas, vbi pudor,
vbi iustitia, vbi legū Romanorū obser-
uatio? Quis vnquā tam stupendū factū
audiuit, Quis legit, quis vidit? Infontē
dānas inique iudex, quem tu ipse inno-
centem fateris, & aduersus quem nul-
la probatio ex ijs, de quibus accusatur,
est data? & testes per te falsitatis arguū-
tur, & per inuidiā nosti dñm tibi tradi-
tum: nec tu in super, nec Herodes vllā
in eo causam mortis reperire potuistis?
Merito ô Iudæi iniqui huius mortis au-
thores moriemini, meritò vsq; in finē
durabit vestra desolatio. Cū enim Da-
niel propheta in Babylone concaptiuus
vester existens de aduentu Christi & de
eius morte à Deo acciperet reuelatio-
nem, & propheticū ageret sermonem,
dixit: Et vsque ad consummationē &
finem perseuerabit desolatio. Atqui nūc
singula huius lectionis verba percurra-
mus. *Instabant* (inquit euāgelista) *vocibus*
magnis

Iniqui-
mus iu-
dex Pila-
tus.

Iudæi de
morte
Christi
autores
vsque in
finem se-
culi pœ-
nas luēt.

magnis postulantibus, ut crucifigeretur. Quāto autem altius voces extollebant, tantō efficacius propriam damnationem incurrebant. Contra se ipsos vociferabantur, qui innocentem sanguinem fitebant. Si enim sanguis Abel (ut dominum dixisse refert scriptura) clamabat aduersus Caim, quantō magis innocentissimi domini plusquam Abel aduersus postulantes mortem eius clamabit coram Deo vsque in finem sæculi? Adimpletum est in perfidis Iudæis id, quod dominus dixit ad Cain. Gen. 3. Maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos: vagus, & profugus eris super terram. Cum igitur peccatores aduersus iustos clamant, aduersum se profectō excitant clamorem. Ultio enim à Deo expectanda est super innocētum persecutores ventura. *Et inualecebant voces eorum.* Augebatur quidem vociferatio aduersus dominum, quoniam nimium protendebatur, & augebatur, cū nemo indiceret silētiū, sed vna omnium Iudæorum vox perstrepebat, *Crucifige eum.* Tanta erat vis odij principum sacerdotum: tanta stultæ turbæ à maioribus persuasio. Sæculināq; mos est, cum inceperit turba aliquid conclamare, nō posse à clamore illo vllō pacto compesci. Quemadmodum contigit Ephesi, dum aduersus Paulū quidā Demetrius argētarius insurrexit, eo quod timebat, ne quæstū ex imaginibus argē-

teis, quas faciebat, ut offerretur Dianæ; amitteret: per duos horas turba conclamavit, Magna Diana Ephesiorum. *Et Pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum.* Huc vsq; peruenit iudiciū Pilati peruersum; dū timet sacerdotum principes & turbā, nō veretur iniquā, & scelestā aduersus innocentē proferre sententiam. *Dimisit autē illi homicidā, quem petebant, & Iesum tradidit voluntati eorum.* Notāter dixit beatus euangelista, voluntati eorū: quoniā cōtra omnē rationem, & iustitiā traditus est dominus voluntati eorū, ut secundū eorū voluntatē crucifigeretur. Quinq; reperimus in passione dñi voluntates. Voluntatē diaboli, ut fructū (quē faciebat) tolleret de Iudæa, ne plurimi à vitijs conuerterentur. Iudææ traditoris, ut pecuniam recuperaret effusi super caput domini vnguenti. Dei, qui pro nobis tradidit filium suū. Ipsius patientis, qui ob patris obedientiam & nostram salutem se morti obtulit. Accusantium Iudæorum, & acclamantis turbæ, ut crucifigeretur. Cōsideremus igitur quemadmodum in vno, eodemque passionis actu tot, tamque diuersæ voluntates extiterint: ut vniuscuiusque cognoscentes voluntatem Deo, & Christo domino seruiamus omnibus diebus nostris. A diabolo & malorum hominum peruersa voluntate caueamus. Cauete autem ab hominibus, dixit dñs discipulis suis. Mat. 10. & Mar. 8. Videte, & caueate à fermento pharisæorum, & fermento Herodis. Et c. 11. caueate à scribis. Nihil

Sanguis
iultorū
contra
persecu-
tores.

Timor
iudicis
peruertit
iudiciū

Volunta-
tes quin-
que pas-
sione do-
mini.

Voluntas
Diaboli
& homi-
num ma-
lorum ca-
uendā.

Duplici
animohominibus
maximè
cauendi.

enim verò ad eò cauendum est, & in nullo sic caute ambulandum, quàm cū peruersis, & duplici animo hominibus. Ipsi nanq, sunt qui vniuersum orbem sua cupiditate cōmouent, prælijs perturbāt, sua auaritia pauperes spoliant, sua crudelitate occidunt, sua superbia contumelias irrogant, sua libidine thors alienos maculant, virgines constuprant, inuidia famam detrahūt, & bonum denigrant nomen. Ipsi falsa imponūt testimonia innocentibus, res alienas subripiunt, & immobiles vi occupant. Ipsi ventri inserviunt, de quibus beatus Apostolus Paulus, quorū Deus venter est & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiūt. Phil. 3. & 1. Cor. 6. ait, esca vētri, & vēter escis: Deus autem hunc, & has destruet. Ipsi cum ira concitātur, verbis offendunt, pugno percutiunt, & palmis faciem cædunt. Propter homines ad eorum cohibenda facinora præcepta data sunt & ad liberandum nos à peccatis Deus homo factus, hanc, de qua loquimur, sustinuit passionem. Merito igitur dominus nos cauere ab hominibus monet plusquàm à leonibus, plusquàm à draconibus, & à venenatis feris: quoniam homo crudelior & immanior est omnibus feris animantibus. Quanto autem sint repleti veneno, ipsa nobis euangelica patefecit lectio: qui ingratitude inaudita, & nunquàm visa malicia clamant, crucifige innocentem. & iudex iniquus illū damnat, vt populo morè gerat: ille autem paciēter tolerat

Hominibus
maximè
cauendi.

vt nos redimat, & sua gratia saluet: cui cū patre, & Spiritu sancto est honor gloria, & imperium per omnia sæcula sæculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 258. in euangelium beati*

Luca ex cap. 23

ET cum ducerent eum, apprehēderūt Simonem quendam Cyrenensem venientem de villa, & imposuerunt illi crucem portare post Iesum. Sequebatur autem illū multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum. Hic aduertendum est quod beatus Ioannes ait, & baiulans sibi crucem exiuit incum, qui dicitur Caluarie, locū. Crux igitur imposita fuit domino in exitu domus Pilati, quam baiulabat, pondere tamen grauatus lentè incedebat. Quod videntes principes sacerdotum nē fortè Pilatus sententiam mutaret, venientem de villa Simonem Cyrenæum per portam, quæ ducit in Damascum, angariauerunt, vt crucem portaret post dominum, hoc est retrò incederet cum cruce. Datus fuit locus domino mundo sudario triplicato extergendi vultum à sudore, & super fluente cruore capitis ob impositam spineam coronam. Ostenditur in via, quæ ducit ad Caluariam, vsq; in hodiernum diem domus illius piæ mulieris, quæ domino obtulit lintheum triplicatum, in quo remansit vultus domini impressus, qui dicitur veronica, Veronico quòd sic appellaretur mulier illa. Quæ cum vidisset impressionem vultus

Veronica,
ca.

Retrò
tio in
orun

tus magis exprimentem cruorem ad modum vultus, seu vultum cruentatum, quàm ita delineatum, vt solent pictores exprimere vultus hominum, procul dubio plangere cœpit, prout mos est mulierum, quæ corda habent magis pia & teneriora hominibus. *Multa turba populi & mulierum sequebatur dominum.* Mulieres plangebant, & lamentabantur dominum: inter quas deipara virgo existimatur rationabiliter adfuisse, & Maria Magdalena, & cæteræ sorores dominæ, videlicet Maria Cleophæ, & Maria Solomæ, beatus euangelista Ioannes, cui dominus matrem cõmendauit in cruce. Hæc quicumque legerit, apud se cogitet, & consideret domini in hac via angustiam, & dolorem ob matris mœsticiam & lachrymas, & mulierum planctum & lamentationem. Quæ omnia nihil mouebant animos phariseorum, & sacerdotum principum, scribarum, & seniorum. Harum enim

Quatuor
hominũ
genera
Christũ
talio ac-
culantiũ
& mori
procurã-
tium.

Retribu-
tio iudg-
orum.

quatuor conditionum homines fuere accusatores apud Pilatum, & inuentores falsorum testimoniorum: & secuti sunt illudentes dominum, vsque quo crucifixus est: & illum capi fecerunt, & Iudæ argenteos triginta dederunt, vt traderet eum. Duriora horum iniquorum pectora saxis, illum quem innocentem agnouerunt, nihilominus occidi fecerunt; odium suum expleuerunt. Deus autem illis retribuit secundum opera eorum ignominiam patriæ, quam viderunt, vastationem ciuitatis, templi euerfionem, propriam captiuitatem. Quæ omnia illis Daniel & cæteri prophætæ multò antè prædixerat, & dominus ipse flens illis nuntiavit in descensu montis Oliueti, quando illo magno triumpho cum palmis & hymnis Hierosolymis susceptus est. Impletum est illud ps. 40. Verbum iniquum constituerunt aduersum me. Nunquid qui dormit non adiciet vt resurgat? Etenim homo pacis meæ, in in quo speraui, quie debet panes meos magnificabit super me supplantationem. Tu autem domine miserere mei, & resuscita me, & retribuam eis. Mulieres plangebant, & lamentabantur: sacerdotes irridebant, & tanquam victores lætabantur. Retributum est eis secundum malitiam ipsorum, & in hoc seculo grauissimis cladibus & pœnis, & in futuro grauioribus & perpetuis in inferno tormentis. Discamus igitur fauere innocētibus, non calumniari probos, misereri indigentibus, nulli malum inferre, ne simus confortes crudelitatis horum Iudæorum. Iezabel enim quoniam, vt possideret vineam Nabaoth, illum fecit occidi, & ipsa occisa est, & pedibus equorum transeuntium conculcata, & canes comederunt eam. 3. Reg. 21. & 4. Reg. 9. Hoc clauduntur sine iniqui, qui prolongauerunt iniquitatem suam. Dñs enim iustus concidet ceruices peccatorũ, verticem capilli perambulantiũ in delictis suis. Patres quibus filiorum seruorumque est familia, doceant illos misere-

ri, & à crudelitate longè alienos esse. Homo enim animal sociabile est, nec crudele nascitur vt cæteræ feræ, cui nec ad manducandum insunt dentes, nudus ab omni armatura, ita vt necesse sit molliter enutrir. Si igitur à natiuitate egenus pietate, quare contra proximis crudeliores sumus feris? Quod in quamplurimis martyribus legimus feras ipsas mansuescere, cum ad deuorandum eos obijcerentur, homines verò securi illos percutere: & quibus patebant leones, non parcebant persecutorum manus. Maxima afficit naturâ humanam iniuria vir crudelis, & à societate iustè meretur hominem separari, & cū feris in syluis habitare, quoniam exuta natura humana ferinam induit. Sic coram rege Dario accusatus Daniel c. 6. mittitur in lacum leonum, cui pepercerunt feræ: sed postea eos, qui eius damnationis causa extiterant, misit rex in lacum leonum, qui velocissimè deuorati sunt. Sic profectò meretur falsi criminatores proximorum plecti eadem pœna, quam innocentibus inferre suis falsis testimonijs moliantur. Quòd si hoc in Repub. fieret, multi ab innocentum accusatione arcerentur. Nos verò plangamus intereà domini passionem cum pia mulierum turba, vt gratia domini mereamur consequi eius visionem in gloria, qui cum patre, & spiritu sancto viuit, & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Homi-
nes feris
crudeliores.
res.

Testes
falsi acriter
puniendi.

*Tractatus. 269. in euangelium beati
Luca ex cap. vigesimo tertio.*

Conuersus autem ad illas Iesus dixit, *Filia Ierusalem nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Quoniam ecce dies venient, in quibus dicent, Beata steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, Cadite super nos, & collibus, Operite nos. Quia si in viridi ligno hoc faciunt, in arido quid fiet?* Futuram vastationem gentis Iudæorum dominus flentibus mulieribus prædixit, vt intus ad cor conuersæ de præsentis eius passione consolarentur: & futuram iram Dei conuersæ, & fideles factæ euitarent: & à Iudæa, cum viderint exercitum Romanorum venientem, in alia regna fugerent. Hinc ostenditur quando dominus conuersus fuit ad loquendum cum plangentibus mulieribus, crucem ipsum non gestasse, sed Simonem Cyrenæum. Via enim in qua dominus conuersus est ad illas, angusta est, prout vsq; in hodiernam diem ostenditur, & locum vidimus. Quibus verbis commoti sacerdotum principes illi crucem iterum imposuerunt, & vsq; ad caluariæ locum iuuante à tergo Simone Cyrenæo perduxit. Conuersus dñs respexit Petrum, conuersus consolatur mulieres: nō quod eius passio plāgēda nō esset & tunc, & nunc, & vsq; in finem sæculi, quoniam dominus innocens agnus pro nobis oblatu est: sed quātum scelus Ierusalem in ipsa commiserit

Prædixit
dñs futu-
rā iudæo-
rum va-
statiōē.

Passio
dñi plā-
gēda.

miserit hora, ostendit ex superuentura
 ira & ultione diuina, tum super ipsam
 ciuitatem, tum etiam super vniuersam
 nationem Iudæorum. Et hoc potius
 plangendum, quando non die tertia
 (quemadmodum ipse gloriosus resur-
 rexit) sed vsq; in mundi finem desola-
 tio huius nationis p[er]petua perdurabit.
 Filias appellat Hierusalem, quoniam
 ibi natæ, ibi enutritæ erant. *Nolite flere
 super me*, quoniam videlicet lachrymæ
 vestræ inutiles sunt in auribus princi-
 pum sacerdotum scribarum, & phari-
 sæorum: mihi etiam ad consolationem
 non profunt, quando ego pro obedi-
 entia patris, & humanæ salutis gratia sp[iritu]
 te mea immolor in perenne sacrificiū,
 & peccatorum hominum remissionē.
 Passio enim mea longè cæteris vtilior
 est vniuerso orbi. Mei quidem com-
 passionem habere pium est, sed aliud
 lamentabilius ostendam vobis ventu-
 rum super vos, & super filios vestros.
 Quoniam non post multos annos dies
 veniet (*Ecce veniet*, ac si diceret, Non
 longè absunt) *in quibus* huius nationis
 mulieres, quæ superstitēs erūt dicēt, *Be-
 atæ steriles, & ventres qui nō genuerunt, &
 vbera, quæ non lactauerunt*. Tanta equidē
 erit pressura, vt quod mulieribus gra-
 tissimum, & iucundissimum esse solet,
 videlicet liberos procreare, & lactare,
 tunc m[er]itissimum futurum sit, ita vt
 illas beatas p[re]dicent, quæ fuere steri-
 les, nec vllam genuere, nec lactauere
 prolem. Tunc desiderabunt à terra ab-
 sorbi, potius quam fame, igne, & gla-

dio inimicorum consumi. Tāta enim
 fuit fames, vt proprios fœtus mulieres
 occiderent, & comederent; quem-
 admodum contigit dum obsideretur
 Samaria à rege Syriæ 4. Reg. 6. Vnde
 & Ieremias vastationem Hierosoly-
 morum vltimam futuram p[re]uidens
 ait Tren. 4. Melius fuit occisis gladio,
 quàm interfectis fame, quoniam isti
 extabuerunt consumpti à sterilitate
 terræ. Manus mulierum misericor-
 diam coxerunt filios suos, facti sunt ci-
 bus earum in contritione filiarum populi
 mei. Solent enim mulieres ad miseri-
 cordiam proniores esse, quàm viri: at-
 tamen istæ in tantam deuenerunt ino-
 piam, vt proprios infantes coquerent,
 & manducarent filios vteri sui, proprio
 lacte nutritos. Ideo dicent montibus, *Ca-
 dite super nos, & collibus, Operite nos. Quid
 si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid
 fiet?* Si innocentissimus dominus (lig-
 num viride) omnis gratiæ, & veritatis
 plenus, qui peccatum non fecit, nec
 dolus inuentus fuit in ore eius, tanta
 pro alienis peccatis patitur: in ligno
 arido populi Iudæorum, qui domi-
 num occiderunt, quid fiet? Quam su-
 stinebant pœnam, miseriam, stra-
 gem, vituperium, & in sæculo futuro
 perpetuam gehennam? Et si domi-
 nus per manus hominum tanta pati-
 tur, quæ istæ piæ mulieres lamentan-
 tur: cum Deus manum suæ punitio-
 nis huic populo apposuerit, quid fiet?
 Ex hoc loco colligitur illa theologorū
 sententiā, maiore. s. esse pœnā inferni, vel

Mulie-
 res magis
 proni ad
 miseri-
 cordiam
 quàm viri.

Magni-
 tudopre-
 sursæ iu-
 daeorum

Maior est
pœna in-
ferni vel
purgato-
rij, domi-
nica pas-
sione.

purgatorij, quàm fuerit passio domini, quoniam pœnam Iudæorum damnatorum dominus dicit lamentabiliore esse sua passione. Addunt etiam ad corroborationem huius sententiæ maiore esse separatæ animæ dolorem, quocumq; corporis cruciatu. Nèpe si anima corpori coniuncta tantum vexatur doloribus, & mediante corpore tantum sentit cruciatus: separata plus sentiet, quâdo immediatè cruciabitur. Compatiamur igitur Christo domino sic pro nobis patienti: à peccatis, pro quibus patitur, caueamus: scientes maiore pœnam imponi pro illis postquam anima cruciabitur in inferno, vel in purgatorio, quàm fuerit passio domini: quæ fuit acerbior pœna, quàm quisquam in corpore positus vnquam sensit. Crucifigimus carnem nostram simul cum eius vitijs, & concupiscentijs, vt fructum illius benedictissimæ passionis ei gratia consequamur: cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 270. in euangelium beati

Luca ex cap. vigesimo tertio.

Ducebantur autem & alij due nequæ cum eo, vt interficerentur. Et postquã venerunt in locum, qui dicitur Caluarie, ibi crucifixerunt eum, & latrones: vnum à dextris, & alterum à sinistris. Iesus autem dicebat, Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Quod duo latrones ducebantur cum domino non casu cõtigisse

credimus, sed vel Iudæorum malitia, vt videns populus dominum cum latronibus crucifixum, sinistram de eo suspicionem cõciperet, & ipsi malitiam & iniquitatem suam adumbrarent: vel iniquitate id factum Pilati, ne de occisione innocētis domini accusaretur. Quoquo modo autem factum sit, spiritus sanctus per Isaiam prophetam c. 53. multo antè prænuntiavit, Et cum iniquis reputatus est. Quod dominus, sup. cap. præcedenti post cœnam dixit, Dico enim vobis, quoniam adhuc hoc, quod scriptum est, oportet impleri in me, Et cum iniquis deputatus est. *Et postquam venerunt ad locum, qui dicitur Caluarie.* Mons est cõriguus monti Sion, in quo Abraham Isaac filium suum volens immolare, iubente domino, ab angelo prohibitus est, & vidit arietem vepribus hærentem cornibus, quem immolauit, signans domini passionem. Gen. 22. Caluarie dicitur mons (qui primò Moria dicebatur, deinde Dominus videbit) eo quòd ibi crucifigebantur homicidæ, latrones, & ceteri malefactores: qui ab auibus, & canibus deuorabantur, eorumque ossa & caluarie ibi passim reperiabantur. Ibi ergo in loco illo publico damnatorum crucifixerunt eum, & latrones, vnum à dextris, & alterum à sinistris: ob maiorem domini vituperium, & confusionem maximam, dum tãquam malefactor in medio ponitur eorũ. Tacuit beatus euangelista quod beatus Matt. 27. posuit de portione vini cum talle

Quare
dñs cum
latroni-
bus cruci-
fixus.

Caluarie
montis si-
tus & de-
scriptio.

mixti:

mixti: quod beatus Marcus dixit mirrhatum vinum. Consueuerant enim crucifixis vinum mirrha mixtum dare, vt leuius fixuram sentirent clauorū. Pessimī autem Iudæi fel miscuerunt mirrhatō vino: quod sentiens dominus bibere noluit ob maximam, quam sensit in ore amaritudinem. Quod primum dominus crucifixus sit, deinde latrones, euangelista satis ostendit cum dicit, *Crucifixerunt eum, & latrones, vnum à dextris, & alterum à sinistris.* Nec enim posset dici, (*vnum à dextris, & alterum à sinistra*) nisi prius dominus crucifixus esset: aliās adhuc non distinguebatur quæ esset dextra, vel sinistra. Deinde si prius crucifixi essent latrones, euangelista diceret, Et crucifixerunt latrones, deinde in medio crucifixum posuerunt Iesum. Nunc autē cum dicat dominū crucifixum, deinde latrones subiungat crucifixos, planē ostendit dominū prius crucifixū, deinde latrones. Quod etiā desiderio perimendi dñm, quo principes sacerdotū astabant, comprobatur. Sera enim illis videbatur hora crucifixionis eius, & mortis, ignotantibus ei die tertia gloriosam resurrectionē. Dolorem autē eius crucifixionis quis satis enarrabit? Clauī (prout vidimus Romę vnum in cœnobio sanctę crucis) erant digito longiores, erasi, & quadam. Manus, pedesque nostri neruosi sunt, & multa ossa minuta habentes. Domini corpus, sicut cæteris filijs hominū speciosius, sic delicatius, & tenerius, & longē magis omnis doloris sensitivū. Oste-

ditur in ipso Caluarie monte locus crucifixionis in terra: postquam enim crux perforata fuit, dominum denudauerūt, & desuper extenderunt, & clauis crucifixerunt tribus. Vnus Romę est in monasterio sanctę crucis: alium Gallo-
Clauus in mari demersus.
rum habet rex: tertium ad fœdam rēpestatem sedandam in mare, quod vulgo nautę pelagus Sataliæ vocitant, ab imperatore Cōstantino iactatum est, cum rediret ab Ierusalem visitatis locis sanctis, in quibus nostram Deus & homo dominus noster Iesus Christus operatus est salutē. Ibiq, dum & nos redirem⁹ à locis sanctis, & vi rēpestatis penē mergeremur, sequentidie à nautis dictum est, bono animo debere nos esse, siquidē postquam ibi iactus est clauus, quo crucifixus est dominus, ab imperatore Cōstantino, periclitatę quidē multę, nulla tamen amplius nauis ibi demersa esset. Quo verbo consolati sumus mirū in modū. Deinde dominum sic affixum cruci quatuor milites duxerunt, & eleuauerunt in aera crucem, illamq; fixerunt in præcauato saxo, quod adhuc ostenditur à loco illo, vbi in terra affixus est, distās quatuor passūs. Saluberrimū vtiq; erat, & exoptatū tunc ibi animā ex halare, cum hęc desecularer, amplecterer, & adorarem, nisi essem indign⁹, qui in me sentire, quod obire debeba sentire dominum Iesum. Cum verò Christus dominus è tribus dependeret clauibus, caro eius tenera manuum, pedumq; latius rumpebatur, fluebant flumina quatuor irrigantia corpus domini,

Modis crucifixionis dñi.

Christus prius latronibus crucifixus

Crucifixionis in enarrabilis dolor.

et non vni
 in vni
 in vni
 in vni
 in vni
 in vni
 in vni

Flumina
4. sanguini
nis excor
pore chri
sti, vti &
4. ex pa
radiso.

crucem & terram, è fonte illo paradyfi voluptatis domini manantia: terra, pōtus, astra, mundus, quibus lauantur fluminibus. Sicut enim è paradyso Gen. 2. quatuor flumina manant, Phison, Gehon, Euphrates, & Tigris: sic è manibus & pedibus domini fluebāt hæc quatuor flumina lauandia omne peccatū, & aperientia vitam æternam, & portā cœli patefacientia. Pientissimus dominus, quoniam crucifixores eius, & multi ex plebe non nouerant diuinitatem eius (illi quoniam ex ministris Romanorum, plebs verò seducta à sacerdotū & scribarum turba erat) cum maxima crucifixionis teneretur angustia, & dolore afficeretur acerbissimo, dicebat, Pater dimitte illis, non enim sciūt quid faciunt. Nullam nobis reliquit viam, qua possimus dilectionem inimicorū fugere. Quòd si dicas, Ille est Deus, ideo orauit pro crucifigentibus, ego autem homo sum: ex ore tuo te iudico. Si rex remittit iniuriam, seruum remittere æquum est. Si Deus pro persecutoribus orat, creaturam multò magis id facere oportet, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 271. in euangelium beati
Lucæ ex cap. vigesimo tertio.*

Dividentes verò vestimenta eius miserunt sortes. Et stabat populus spectans, & deridebant eum principes cum eis dicentes, *Alios saluos fecit, se saluum faciat, si*

hic est Christus Dei electus. Illudebant autem ei & milites accedentes, & acetum offerentes, & dicentes, Si tu es rex Iudaorū, saluum te fac. Erat autem & super scriptio scripta super eum literis Græcis, & Hebraicis, & Latinis, Hic est rex Iudaeorum.

Rem prorsus inusitatam, naturæ repugnantem, & quæ nusquam contigit, fecerunt sacerdotum principes, & scribæ domino in cruce pendenti: irridebant etenim ipsi & populus, & substantabant patientem, cui solēt plebs, & viri etiam præcipui compati. Non autē criminosis latronibus insultabāt, neq; illos irridebant: solum dominum contumeliosis verbis, qui aderant afficiebant. Quòd vestes diuiserūt milites crucifixores, mos fuit eorum: & secundum Ioannem fecerunt quatuor partes, vnicuiq; militi partem: tunicā verò (quia erat inconsutilis de super contexta per totum) non diuiserunt, sed sortem miserunt super eam, vt impleretur quod dictum est à spiritu sancto per os Dauid ps. 21. Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Fides catholica, & orthodoxa vnica semper est, dicente apostolo ad Eph. 4. Vnus dominus, vna fides, vnū baptisma, licet in omnes mundi partes deuenerit: ideo vnica tunica inconsutilis integra perseuerat. Quòd autem dominus irridetur à principibus & plebe, eodem ps. prophetatum est dicente Dauid, Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput. Sperauit in domino, eripiat eum:

saluum

Christus in cruce moriens, à iudæis derisus & contumeliosus affectus.

Vnica & inconsutilis dñi tunica, vnicam catholicam fidem designat.

Mir
lum
tulo
cis.

saluum faciat eum, quoniam vult eū. Ecce quod illi obijciebant, *Alios saluos fecit, se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus.* Maiuserit rediuiuus à sepulchro surgere, quàm à cruce descendere. Saluum autem faciet illum secundū assumptam humanitatem diuinitas, quæ ab illo nunquam est separata, sicut scriptum est ps. 40. Tu autem domine miserere mei, & resuscita me: & retribuam eis. In hoc cognoui quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum. Ecce quomodo ab humanitate domini (etiam si mortua) nunquã separata fuit diuinitas: & diuinum verbum humanitatem, quam sumpsit, nec in morte dimisit, semper sibi in limbo habens vnitam animam, & in sepulcro corpus. Dicit enim spiritus sanctus per os David: Et confirmasti me in cōspectu tuo in æternum. Suscepisti me innocentissimum, & in æternum nunquam dimisisti. *Milites* verò Pilati gentiles cum acetum offerrent (postquam dominus dixit, Sitio, secundum Ioannem) *Illudentes, & dicentes, Si tu es rex Iudaorum, saluum te fac.* hoc dixerunt, quoniam titulum super crucem viderunt, in quo cōtinebatur, *Hic est rex Iudaorum.* Hoc Pilatus posuit triplici lingua scriptum, vt se excusaret de innocentissimi domini crucifixione. Quod miraculo datum est, vt quod ipsi maledicti Iudæi negauerunt, gentium præses confessus

fit. Quam obrem aliud quoq; contigit mirabile. Nam cum Helena Constantini mater crucem domini, & clauos requireret, inuentus est titulus scriptus in tabula, & cum in trina lingua fuisset exaratum, Iesus Nazarenus Rex Iudæorum; verbum seu dictio *Iudæorum*, in eadem trina lingua vnà cū illa parte tabulæ, quæ hoc verbum, Iudæorum, continebat, omnino sublatum est: vt iã non rex dicatur eius populi, qui eum negauit (dicente enim Pilato, Regem vestrum crucifigam? illi responderunt, Non habemus regem, nisi Cæsarem) vt (inquam) non iam illius gentis, ad quam missus est, rex dicatur, sed totius orbis, qui verè est rex regum, & dominus dominantium. Titulum hunc sublato verbo, Iudæorū, nos vidimus Romæ, & legimus Latinè & Græcè, Hebraicè autem aderat quidam vir nobilis, qui etiam factus est deesse verbum, Iudæorum, linguam enim Hebraicã nouerat. Nos igitur regè fateamur cœli & terræ, & illum adoremus, quoniam ipse fecit nos, & non ipsi nos: ipse redemit nos, & non ipsi nos. Tunicam illi inconsumibilem, videlicet integrã & verã fidem teneamus: nec cum militib; vestes eius diuidamus, sed integras seruemus virtutes, fidem, spem, & charitatē: nec vnquã ab amore eius separemur. Compatiamur illi in cruce pendenti cū beatissima eius matre, & discipulo dilecto, & beata Maria Magdalena. Ploremus coram domino, qui fecit, & redemit nos: quoniam ipse est dominus

Deus

Diuinitas ab humanitate Christi, etiã mortua, nunquã fuit separata: nec humanitas à diuinitate.

Miraculum in titulo crucis.

Quandobis mitãda, considerãda & faciendã.

Deus noster, nos autem populus eius, & oues pascuæ eius. Dulcia illi offeramus charitatis opera proximis pro eius amore impensa, non acetum peccatorum, pro quibus ipse acetum potatur. Illo igitur in cruce passio nos etiam crucifigamus manus, ne vnquam ad auaritiam, siue proximorum iniurias eas extendamus: pedes, ne sint veloces ad effundendum sanguinem, neque ad ambulandum vias prauas: caput, ne vnquam vanis occupetur phantasmatibus, sed ea que recta sunt semper ruminet. Corpus totum sit cruci affixum, ne cui aliquando peccato subiaceat, sed clamemus, Christo confixus sum cruci. & cum beato apostolo Paulo, Mihi absit gloriari, nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Subvmbra profectò illius tuti erimus ab omni æstu concupiscentiæ, sicut scriptum est ps. 90. Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub penis eius sperabis. Securi tibi erimus ab incursu demonum, & omnium aduersariorum nostrorum prorecti, gratia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

*Tractatus. 272. in euangelium beati
Lucæ ex cap. vigesimo tertio.*

VNus autem ex ijs, qui pendebant, latronibus blasphemabat eum dicens, Si tu es Christus, saluum fac te ipsum, & nos. Respondens autem alter increpabat eum dicens, Neque tu times Deum, qui in eadem

damnatione es. Et nos quidem iuste, non digna factis recipimus, hic verò nihil malè gessu. Et dicebat ad Iesum, Domineemento mecum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus, Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. In principio crucifixionis domini ambo latrones blasphemasse dominum testes sunt beatus Matt. c. 27 dicens, Id ipsum autem & latrones, qui crucifixi erant cum eo improperabant ei. & beatus Marcus c. 15. Et qui cum eo crucifixi erant, conuiciabantur ei.

Quod secundum beatum Augustinum de consensu euangelistarum conciliatur hoc modo. In principio quippe crucifixionis videntes latrones dominum illud à sacerdotum principibus, scribis, & plebe, & à transeuntibus per viam: ipsi etiam improperabant. Tandem attentius rem considerans latro, qui erat à dextris, conuersus est. Existimo enim quòd cum vidisset fieri tenebras à sexta hora vsq; ad nonam (quo tempore alter latro tentauit dominum, *Salua te met ipsum* (inquiens) & nos, si tu es Christus ille à dextris latro increpauit illum.

Non desunt qui dicant B. de paratam virginem, quæ aderat iuxta crucem ex parte illa dextra, secretò dominum orasse pro eius salute: & ea de causa, vel ex propinquitate ad ipsam mœlissimam virginem illum conuersum fuisse. Quomodo cunque autem sit, illud respuèdum est, quod dicitur ex vmbra Christi tangente ipsum latronem illum fuisse conuersionis gratiam consecutum. Meridienamque vmbra recta crucis pedem

tange-

Latrones
ambo ita
tū vt cru-
cifixi bla-
sphema-
runt.

Ver-
nite
prie

Latronū
alter con-
uersus.

tangebatur, non ex aduerso latrone. Idē-
q; latro in principio blasphemauit cū
altero latrone dominum, visis autē in
meridie tenebris (illa enim est hora sex-
ta) tunc conuersus est. Quam ob rem
non quidem ab umbra, sed ab interio-
re motu diuinæ gratiæ tactus conuer-
sus est. Sed iam modū conuersionis ei
audiamus. A sexta hora tenebræ factæ
sunt vsq; in horā nonam: per tres enim
horas super faciem terræ tenebræ per-
manferunt. Latro, qui ad sinistrum dñi
latus pendeat, cœpit blasphemare eū
dicens, *Situes Christus, saluum fac te met
ipsum & nos.* Alter respondens increpa-
bat eum dicens, *Neque tu times Deum,
qui in eadem damnatione es, hoc est, cru-
ci etiā confixus, sicut & ipse. Non enim
paris pœnæ reos verba aduersus eius-
dem pœnæ socios facere consuetū est,
sed potius adinuicem cōpatiuntur. Po-
terant sese alloqui & mutuo verba fa-
cere latrones, quoniam à cruce domini
vterq; sex tantū palmos distabat, prout
dimensi sumus: & crucis domini bra-
chia fermè tangebant brachia crucis
vtriusq; latronis, quoniam erat in me-
dio eorum dominus crucifixus. Et nos
quidem iuste nam digna factis recipimus:
hic verò nihil mali gessit.* Ecce quemad-
modum cōuersus ille latro principium
tenet veri pœnitentis, ait namque, *Nos
quidem iuste patimur.* Iustus enim prin-
cipio est accusator sui. Prouer. 18. multo
magis iustificandus prior se accusare de-
bet, dicente Isai. 43. Reduc me in me-
moriā, & iudicemur simul: narra si

quid habes, vt iustificeris. *Hic verò nihil
mali gessit.* Vnde hoc nosti o latro? Illū
quem vides tot opprobrijs lacessiri, tot
blasphemijs percuti à principibus sacer-
dotum, à scribis, à furiente turba, à mili-
tibus, innocentem prædicas? Quis tibi
hoc reuelauit? Quis autē tuam ape-
ruit, vt illum dicas innocentem, quem
reum dicunt principes tui, quem re-
probat populus tuus? Siquidē hoc au-
dientes pœnas tibi duplicabūt milites,
quoniam eorum sententiam damnas,
eorum accusationem reprehendis, mē-
daci illos arguis: qui dixerunt, Hunc in-
uenimus subuertentem gentē nostrā,
& prohibentem tributa dari: Casari, &
dicentem se Christum regē esse. Quid
ergo tu, cui sola remansit libera lingua,
illum innocentem prædicas dicens, *Hic
verò nihil mali gessit?* O latro philoso-
phorum vnice, verè nihil mali gessit,
sed tu & socius multa mala gessistis, &
omnes nos quasi oues errauimus, &
vnus quisq; in viam suam declinauit,
& domin⁹ posuit in eo iniquitates om-
nium nostrum. Vt diuinitas domini
innotesceret, contemptibilia mūdi ele-
git Deus. In medio blasphemantium
dominum, & dicentium, In Beelzebub
eijcit dæmonia, surrexit quædam fragi-
lis mulier dicens, Beatus venter qui te
portauit, & vbera quæ suxisti. Colu &
acu confregit dominus ora pharisæo-
rum, & scribarum, vt sciat mundus nō
esse potentiam, non esse scientiam cō-
tra dominum. Sic profectò nunc latro
clamat innocētē, quem vt reū Iudeorū

Elegit
Deus cō-
temptibi-
lia mūdi,
vt eius di-
uinitas
innotesceret.

Veri pœ-
nitentis
principiū.

syna-

synagoga crucifigit. Iudæus erat latro, natus quodam loco, quem vidimus, distante ab Hierusalema per milliaria vñũ & viginti: & coram omnibus principibus suis clara voce innocentiam domini prædicat: ex latrone factus apostolus Iudæorum illis annuncians hñc esse verum, quem expectabant, Melsiã innocentissimum. Parum illi fuit hoc prædicare, sed & Deum confitetur dicens, *Domine memento mei dum veneris in regnum tuum.* Nullum regis signũ videbatur, sed malefactoris multa, cruce scilicet flagellis corpus contusum, coronam spineam pro diademate, nudum extensum pro purpura regali: & nihilominus illi animam suam commendat. *Domine memento mei, dum veneris in regnum tuum.* Quod perinde est, ac si cum propheta clamaret, Regnum tuum regnum omnium sæculorum, & dominatio tua à generatione in generationem. Ecce innocentiam fassus, ecce diuinitatem confessus; quæ omnia caro, & sanguis illi non revelavit, sed pater omnipotens qui in cœlis est. Clementia solita dominus commotus, qui pro ignorantibus oravit dicens, Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. respondit, *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* De cœlo pater tenebris testimonium reddit Christo, de cruce etiam dominus paradysum latroni spondit, quod eodem die donavit, dum in limbum veniens latro post mortem domini diuina fruitus est essentia gratia eiusdem Domini nostri Iesu Chri-

Diuinitatis Christi testi-
moni

sti: cui cum patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula sæculorum. Amen.

*Tractatus. 273. in euangelium beati
Lucæ ex cap. vigesimo tertio.*

Erat autem ferè hora sexta, & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram usque in horam nonam: & obscuratus est sol, & velum templi scissum est medium. Et clamãs voce magna Iesus ait, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens expirauit. Omnia hæc verba per modum epilogi beatus Lucas recapitulando proposuit, si mente teneamus quæ reliqui tres euangelistæ scripserunt. Quod igitur dicit, *Erat autem ferè hora sexta:* accipiendum est quando dominus crucifixus est, quoniam adhuc secundum Marcum perdurabat hora tertia: & cū subleuaretur in crucem, & blasphemeretur à principibus sacerdotum, & illuderetur, erat ferè sexta. Facta sexta, & finita tertia tenebræ factæ sunt vsque in horam nonam. Contra naturã omnem luna in oppositione existens retrocessit, & se soli supposuit videntibus cunctis, qui spectandorum syderum, & cursus solis & lunæ nouerant artem: sicut scripsit beatus Dionysius Arcopagita Atheniensis ad Apollophanem, quod factum tunc ambo ipsi viderunt, & annotarunt. Quod autem dicit, *Et obscuratus est sol,* accipiendum est tunc, quando tenebræ factæ sunt: idè enim tenebræ factæ sunt, quia sol obscuratus est. Ad solis ergo obscuritatem referenda

Concordes facit
Euangelistas.

dæ

da sunt tenebrae. *Et velum templi scissum est medium.* quando scilicet dominus expiravit. Petrae etiam secundum Mat. Scissae sunt, & monumenta aperta sunt. Omnia quae facta sunt post domini crucifixionem, in testimonium diuinitatis eius facta sunt, & in honorem maximum crucifixi. Latro confitetur innocentem, & Deum, sol obscuratur, terra tremat, petrae scinduntur, monumenta aperiuntur; velum templi, quo sanctum sanctorum velabatur, scissum est medium, & (quam nemini licebat videre) arcam vltro omni populo reuelauit & detexit. Quo facto Iudaeis innotesceret iam esse propalatam & apertam viam sanctorum in introitu regni caelorum, & omnem legem & prophetas in Christo impleri, & non sanguine taurorum & hircorum emundari peccata, sed sanguine Christi agni immaculati: & omnes quicumque saluati esse vsque fuerant, & etiam qui saluandi erant vsque in mundi finem, per sanguinem Christi saluari, & per mortem eius confundi mortem & diabolum, & donari omnibus sanctis vitam, & gloriam sempiternam. *Et clamans voce magna Iesus ait, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hac dicens expiravit.* Caetera quatuor domini verba praetermisit beatus Lucas, videlicet illud quod a beato Mat. & Mar. scribitur, Deus meus, Deus meus vt quid dereliquisti me? Et ad beatam virginem matrem, Mulier ecce filius tuus. & illud, Sitio, &, Consummatum est. quae ponit beatus

Ioannes, Et inclinato capite tradidit spiritum. cum dixisset consummatum est: interponendum est hoc, quod ponit beatus Lucas, vt sic connectantur verba. Et cum accepisset acetum dixit, Consummatum est. *Et voce magna clamans ait, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hac dicens inclinato capite expiravit.* Siue tradidit spiritum, quod idem est. Duo miranda, & satis hic consideranda ponuntur. Vnum est in traditione spiritus clamor magnus: quod vtrique nulli morientium vnquam contigisse scriptum repetitur. Morientes enim sensim & paulatim viribus destituuntur, ita vt quando spiritum emittunt, nec minimum verbum valeant proferre. Dominum autem, cum esset sanguine euacuatus ex flagellis, & spinea corona, ex sudore sanguineo in horto, & tota nocte praeterita passus irrisiones, alapas, & verbera fessusque ex crucis baiulatione (neque enim legimus latrones, qui cum eo sunt crucifixi, suas baiulasse cruces) tantam habuisse in emissionem spiritus vim, vt clamore magno expirasset, diuinum fuit, non humanum. Adimpletum siquidem est illud, quod ipse dixit Io. 10. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, & iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Nec existimarent Iudaei se posse, cum vellent, dominum

Altus & vehemens clamor morientis domini eius diuinitatis argumentum.

occidere,

Diuinitatis Christi testi-
 monia postquam crucifixus,

In ordine redi-
 git Euangelistarum dicta.

occidere, sed ipsum se sponte humiliare ad crucis mortem, ut nos redimeret, clamore valido tradidit spiritum. Mirandum est in quantum illos duxerit cæcitatem odium in dominum conceptum, & suarum melè acquiratarum divitiarum, & redituū amor. Neque enim verò considerauerunt solis tenebras in oppositione lunæ cōtra totam naturæ cursum, neque domini anticipatam animæ emissionem, & cū clamore valido spiritus traditionem, neque terræ motū neque, ingētissimæ rupis (quæ vsq; hodie permanet scissa in ipso loco iuxta crucem domini) fractionē, neque monumentorum apertionē nec veli templi à summo vsq; ad imum scissionem. Verum mirari desino cum etiam obnubilare conati sint domini resurrectionem data militibus copiosa pæcunia. Traditi sunt in reprobum sensum, apposita est iniquitas super iniquitatem illorū, nè intrent in iustitiam domini. Alterum, quod considerandum posui illud est, dolor nempè maximus præ cæteris doloribus, quos passus est dominus in emissionem animæ. Nos quippè dum morimur in ultimo halitu separationis animæ à corpore nihil sentimus quoniam secundum philosophos primū est in nobis morientibus non esse sensus quàm non esse animæ, Itaque sopitis sensibus, & nihil tunc sentientibus exit ab vno quoque moriente. In aliquibus citius depruduntur sensus, in alijs tardius: veruntamen in exitu animæ sensus nostri sunt perturbati. At in Christo do-

mino sensus permanebant integri, & animam egredientem & deserentem corpus planè sentiebant. Quamobrem maximus omnium dolorū domini fuit animæ à corpore separatio: & hæc fuit summa oblationis eius. Quod annotavit beatus Apostolus Paulus ad Heb. c. 5. dicens, cum clamore valido, & lacrimis offerens, exauditus est pro sua reuerentia. Nos ergo hanc eius sacratissimæ passionis ultimam vocem meditantibus illi compatiatur, ut in hora mortis nostræ remissionem consequamur gratia eius, cui cum patre, & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia sæcula sæculorum Amē.

¶ *Tractatus. 274. in euangelium beati Lucæ ex cap. 23.*

V Idens autē Centurio quod factū fuerat glorificauit Deū dicens, verè hichomoiustus erat. Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius à longè, & mulieres quæ secuta eū erant à Galilæa, hæc videntes. Quæ spreuit Iudæa in crucem actum, gentilitas fatetur Deum, fatetur & iustum: recipit gens crucifixum, qui Iudæis est scādalum. Ideò diuinitus factum est, ut populus, qui non cognouit dominum, clamet in Ceterione quodam, Domine non som dignus, ut intres sub tectū meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. sup. c. 7. & Mat. 8. Nunc autem in hoc fateatur Deum,

fateatur

Signa
multa in
morte
Christi
diuinitatem
eius
demonstrā
tius.

Animæ
Christi à
corpore
separatio
omni
um dolo
rum ma
ximus fuit.

Gentes
fateantur
Christū
Deum &
iustum,
quem p
fide lu
dæi tan
quā scele
ritum cruci
affixe
runt.

fatetur & iustum dicens, *verè hic homo iustus erat.* & etiam addidit secundum beatum Mat. & Mar. & filius Dei. sic etenim coniungenda sunt verba, quæ dixit, *verè hic homo iustus, & filius Dei erat.* Quamobrè dominus de primo

Israel populus iudeorum

Centurione dixit, non inveni tantam fidem in Israel, hoc est in populo Iudeorum, quibus prædico. Nam et si Apostoli & discipuli domini magnam habuere fidem, ij semper excipiuntur, & Israel pro populo Iudeorum accipitur qui utiq; dominum negauerunt, & petierunt latronem homicidam donari sibi: idè reprobati sunt, & in captiuitatem redacti. Propterea nascentem dominum pastores à Iudæa, gentes ab Oriente adorauerunt, & Deum, & hominem, & pro salute mundi moriturum

Trium Magor dona.

misticis professi sunt muneribus: in auro regem & hominem, in thure Deum, in mirra mortem eius mysticè significauerunt, Ethyopia præuenit manus eius Deo. Et filij tui in muneribus vultum tuum deprecabantur omnes diuites plebis. Omnes de Saba venient aurum & thus deferentes, & laudem domino annuntiantes. Quoniam verò iam moriente domino tempus vocationis gentium appropinquabat, diuinitus in cor Centurionis infusum est verbum, ut illum Dei filium, & iustum coram omni populo Iudeorum fatetur dicens, *verè hic homo iustus & filius Dei erat.* Turba autem Iudeorum etiam compuncta est, non tamen confessa Dei filium, sed malè illi illatam mor-

Gentium vocatio nis significatio.

tè fuisse, *percutientes pectora sua.* (quia clamauerat, crucifige, crucifige, cum & insultauerant in cruci pendenti) reuertebatur agnoscetes malè se acclamasse crucifige, & malè illi insultasse: significates in hoc facto illud, quod Isa. c. 10. dixit, si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquæ conuertentur ex eo. Quod magnificè beatus Apostolus Paulus ad Ro. 11. profecutus est dicens, nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc, ut non sitis vobis ipsis sapientes: quia cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret. Quoniam verò in fine mundi ex Isaia & Paulo constat Iudeos, qui tunc reperientur, ad Christum dominum esse conuertendos: merito Iudæi post confessionem Centurionis reuertentes pectora sua percutiebant. *Alongè stabant notieius,* non tamen dei para virgo, quæ iuxta crucem stabat cum discipulo Ioanne, & Maria Cleopha & Maria magdalena. Cæteri noti, & amici eius (non tamen discipuli qui in latibus latitabant propter metum Iudeorum) & *mulieres, quæ secuta eum erant a Galilæa hæc videntes.* Offenditur locus ad radicem montis, ubi aderant illæ pax femina, & noti eius è regione domini crucifixi, qui vultum ad occidentem, & terga habebat ad Orientem: noti verò, & mulieres è regione vultum ad Orientem, & terga ad Occidentem habentes stabant hæc videntes, & considerantes. Quæ utiq; & nos

Iudæi tandem saluabuntur.

qui

qui sumus in regione occidentali, considerare pium est, & cum gentibus, à quibus processimus, confessionem facere Centurionis dicentes, & clamantes, *verè hic homo iustus, & filius Dei erat.* A

Perfidè
ppè chri
tum ita
mus, &
adhuc p
pius per
imitatio
nem.

longè vtiq; stamus, quoniam locus, in quo operatus est dominus salutem nostram, distat per multa terrarum spatia à nobis, sed qui sumus lōgè, facti sumus prope credentes in eum, & desiderantes videre faciem eius pulchriorè sole, quam fœdauerunt Iudei. Cæterum tūc propius accedimus cū illum per fidem tangentes, per imitationem sectamur eius passionis charitatem maximam, & patientiam summam, & humilitatem ex corde amplectentes, nulli malum pro malo reddentes: quæcūq; nobis illata conuitia, falsa crimina, iniuriis libenter amore Christi remittentes. Quoniam verò ipse posuit pro nobis vitam suam, & nos debemus pro fratribus nostris (vt ait beatus Ioannes) animas ponere, hoc est vitam .i. Io. 3. & sentire in nobis, quod in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualè Deo sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum factus obediens vsq; ad mortè, mortem autè crucis. Quod si fecerimus, & nos Deus exaltabit, non què admodum illum qui meruit ad dexterà Dei sedere, sed secundum vnius cuiusq; merita. Illum enim tãquam filium exaltauit, nos ve-

rò tanquàm seruos præmiabit. De illo quidem ait Apostolus, propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen vt in nomine Iesu omne genua flectatur cælestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris, ad Phil. 2. In ipsum igitur credentes fiducialiter illum imitemur, tempore enim nostro metemus remunerationem fidei nostræ, operumq; charitatis gratia eius, cui cū patre, & Spiritu sancto est honor, gloria & imperium per omnia secula seculorū. Amen.

¶ *Tractatus 275. in euangelium beati*

Luca ex cap. 23.

ECCĒ vir nomine Ioseph, qui erat de curio, vir bonus, & iustus (hic non cōsenserat consilio & actibus eorum) ab Arimathæa ciuitate Iudæa, qui expectabat & ipse regnum Dei: hic accessit ad Pilatū & petijt corpus Iesu: & depositum in uoluis sindone, & posuit eum in monumento exciso, in quo nōdum quisquā positus fuerat.

Ex huius initio lectionis, & illo ad beatum Ioannem, ecce mater tua, multi existimant (& rectè) beatum Ioseph Deiparæ sponsum defunctum fuisse: aliàs ipsi cōmendaretur beatissima virgo Deigenitrix, ipseq; domini sepulturam curaret: qui enim nutritius fuit domini, meritò ad eum eius condendi corporis in sepulturam pertinere cura videbatur. Bonum sanè nuntium in limbum attulit beatus Ioseph sponsum

Ioseph
Deiparæ
sponsum
ante chri
sti passio
nem moy
tuus.

Prænun-
cij patrū
in lym-
bo.

sponsus beatissimæ virginis, cum iam adultum sanctis patribus nuntiaret saluatorem. Primus nuntius fuit Simeon senex, qui dominum, dum præsentare eum in templum, in vlnis tenuit, atque benedixit, & dominicam illam, qua eramus redimendi, passionem beatissimæ virginis nuntiavit, dum illum dixit in ruinam & resurrectionem multorum positum, & in signum, cui contradiceretur: animamque ipsius deipara gladio pertransendam pronuntiavit. Secundus nuntius fuit beatus Ioseph sponsus virginis. Tertius propinquior iam passioni domini beatus Ioannes Baptista. Nunc autem noster Ioseph depositor & custos corporis domini, quod in suo condidit sepulchro, hoc nomen sortitus est, ut eodem nomine appellentur, & mille qui dominum natum manibus sæpe excepit, & in præsepitiu reclinauit: quæ ille qui mortuum manibus de cruce depositum excepit, & reclinauit in sepulchrum. Erat quippe nobilis vir, & Decurio, quod dignitatis non parvæ nomen erat: *vir bonus, & iustus* (bonus virtutibus & Dei obsequijs vacans, & iustus quo ad proximos) ab Arimathæa ciuitate, quæ distat ab Ioppe miliaria duodecim, & ab Ierusalem triginta. Habitabat in Hierosolymis, habebat hortum, & in horto monumentum excisum in petra, quod sibi reservabat. Præ oculis mortem ponebat, qui sibi iam præparauerat sepulchrum. Qui iustus est, & bonus, futuræ frequentius meminit

vitæ, quàm præsentis, quæ velut rapidissimum præter fluit flumen. Eadem verba retulit beatus Lucas de beato Simeone. Erat (inquit) vir iustus, & timoratus, & expectabat consolationem Israel. *Et hic Ioseph expectabat regnum Dei, hoc est Messiaæ adventum, quod idem est quod consolationem Israel.* Uterque iustus redemptionem generis humani, & regnum Dei expectabat. In horum brachijs reclinatur Christus dominus, quorum alter exire à corpore desiderabat, alter sibi sepulchrum, quo sepeliretur, parauerat. *Non consenserat hic Ioseph consilio & actibus eorum iniquorum principum sacerdotum de occidendo domino. Hic accessit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu, ut sepeliret: quod ei cõcessit Pilatus, quia ipse vir erat nobilis, bonus, & iustus.* Etiam si virtuti detrahatur à malis, nihilominus tamen mali bonos reuerentur. Herodes enim metuebat Ioannem sciens illum virum sanctum & iustum. *Et depositum involuit sindone, & sepeliuit in monumento nouo exciso in petra, in quo nondum quisquam positus fuerat.* Tale elegit sepulchrum dominus, ne diceretur aliquis alius inde resurrexisse, nisi ipse solus: neque ipse beatus Ioseph, nec alius ibi vnquam sepultus fuit. Decuit siquidem, ut quemadmodum in vetero virginali nemo cõceptus est, nisi dominus solus: sic in sepulchro sancto neque prius, nec posterius alius sepeliretur. Si verò rei ordinem tantisper cõsideremus, non posse à lachrymis nobis téperari puto. Virgo semper genitrix domini

Etiam mali bonos reuerentur.

Arimathæa
Vrbs.

non deseruit corpus in cruce pendens vnà cum beato Ioanne, & Maria Cleophae, & Magdalena. Interim dum nõ accessit ad Pilatum Ioseph postulans donari sibi corpus domini, rogauerunt Pilatum Iudæi, vt frangerentur crucifixorum crura, & tollerentur. Milites fregerunt crura latronum: domini autem crura, cum illũ vidissent iam mortuum, non fregerunt, sed vnus militũ lancea latus eius aperuit, & continuò exiit sanguis & aqua, quo lauamur flumine: vt sicut ex latere Adæ dormientis fabricata est Heua, ita ex latere domini in cruce dormientis fabricaretur ecclesia, flueretq; sacramenta. Quo ictu lanceæ cor beatissimæ virginis percussum fuit, cum vidisset latus vnici filij apertum, manantem sanguinem & aquam: ille sentiet, qui attetius medietur. Recedentibus militibus venit Ioseph sepeliendi dominum facultate à Pilato accepta, & Nicodemus. Operæ pretium fuit aliquos secũ etiam ducere famulos in adiutorium tam depositionis de cruce, quàm sepeliendi corpus domini. Piè existimandum est cũ vidissent dominum sic mortuum, corpus flagellis laceratum, manus clavis perforatas, quas tantis nouerant miraculis coruscasse, insuper caput spinis coronatum, latus recens apertum: multis gemitibus, singultibus, & lachrymis adorasse, accessisseque ad deiparam virginem mœstissimam, & paucis consolatorijs verbis de sepultura interrogasse, si quam vel ipse dominus

uiuens elegisset, vel ipsa ad sepeliendũ illum haberet. Poterat ipsa respondere quod dominus aliquando dixerat, Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: dominus autem meus, & filius non habet vbi corpus suum sepeliatur. Tunc Ioseph sepulchrum nouum se habere dicentem inferius in horto, qui ad radicem montis Caluarie constitus erat, consensu habito à deipara virgine deposuisse corpus iuuantibus alijs: deinde parumper in brachijs mœstissimæ matris deposuisse. Et planctu magno facto (iuxta illud prophete Zacharie, capit. 12. Et plangent eũ planctu quasi super vnigenitum, & dolebunt super eum vt doleri solet in morte primogeniti. In illa die magnus erit planctus in Ierusalem) tulerunt corpus ad locum vñtionis, qui est intra hortum, & adhuc ostenditur ferreis cancellis circumseptus, & multis luminaribus illustratus. Ibi multis effusis lachrymis, centum illis vnguenti libris, quas secum Nicodemus adduxerat, vnixerunt: & in sindone munda inuolutum ad sepulchrũ detulerunt, & posuerunt illud: & ad ostium monumenti saxoni magnum famulis iuuantibus aduoluerunt. Sic clausum est domini sepulchrum, cuius fabrica est huiusmodi. Rupes est in eodem horto in qua sunt sacella duò continua. Primi quidem, cuius ingredi mur, anterior pars est lapidibus & calce fabricata: reliqua vero cũ secundo sacello continua, est in viuo saxo excavata.

Huius

Ecclesia
fabricata
ex latere
Christi.

Pia medi-
tatio.

Fabrica
sepulchri
Christi.

Huius primi facelli ostium est trium cubitorum altitudine, hoc est sex palmorum (duo namque palmi cubitum vnum geometricum constituunt) latitudine verò sesqui cubiti, hoc est palmorum trium. Hic appositus est lapis magnus ad ostium primum monumenti, de quo dicebat mulieres, Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Erat quippe magnus valde. Hunc consignauerunt Iudæi, & custodes apposuerunt. Interius est secundum facellum, cuius est ostiolum vnus cubiti cum dimidio: ad cuius partem dexteram est sanctissimum domini sepulchrum in eodem saxo excisum. Qui ingrediuntur, oportet vt flexis genibus curuari, vel nimis inclinati introeant. Hic sunt lampades copiosissimæ. Sepulchrum verò, in quo iacuit dominus, est vndiquaque circumdatum, & coopertum marmoreis tabulis candidissimis, propter peregrinos, qui vt reliquias sanctissimi sepulchri secum auferrent, minus reuenter frangebant, & ita domini sepulchrum deformabant. Dei autem gratia, qua hæc perlustrauimus, & adorauimus, vtinam ad dexteram patris resuscitatum, & gloriosissimum sedentem, & regnantem videamus: cui cum eodem patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum.

Amen.

Tractatus. 276. in euangelium beati Lucae ex cap. vigesimo tertio.

ET dies erat parasceues, & sabbatum illucescebat. Subsecuta autem mulieres, quæcum eo venerant de Galilea, viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius. Et reuertentes parauerunt aromata, & vnguenta: & sabbato quidem siluerunt secundum mandatum. Facta hæc esse in parasceue ante sabbatum etiam beatus Ioannes expressit dicens, Et quia Parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora sabbato (erat enim magnus dies ille sabbati) rogauerunt Pilatum, vt frangerentur eorum crura, & tollerentur. Sabbatum enim illud, quod intra dies Paschæ, azy morum accidebat, cæteris sabbatis sanctius a Iudæis habebatur. Quod autem dicit beatus euangelista, *Et sabbatum illucescebat*, hoc est iam splendebat: sicut dicim⁹ in aurora diem illucescere: ideò dicit, quoniam à solis occubitu incipiebat obseruatio sabbati. *Mulieres verò, quæcum eo venerant à Galilea, subsecuta corpus domini cum sepeliretur* (non enim æquũ fuerat illas abire, etiam si à longe cruce dñi astabant: sed postquã populus abiit, soritæ existimantur, & rectè, fuisse mœstissimæ matris domini) *viderunt monumentum* dum Ioseph & Nicodemus dominum sepelirent, & quemadmodum positum erat corpus eius, hoc est in qua parte facelli interioris. Quod prospicere poterant ex primo facello antequam lapis aduolueretur ad ostium monumenti. *Et reuersa domum*

bbb ij

para.

Sabbato
quæ fieri
licebant.

Mulierū
singula-
ris pietas
& amor
erga do-
minum.

parauerunt aromata, & vnguenta. Etiam sabbati vespere hoc licebat, quoniam opera pietatis, sepeliendi mortuos, vel vngendi, extrahēdi à fouea ouem, bouem, seu aliud animal, ad aquare etiam animalia non prohibebatur. Veruntamen toto sabbato siluerunt secundū mandatum legis, nolentes iterū vngere corpus, domini, quoniam satis vsque in alteram diem perunctum fuerat illis cētum libris, myrrhæ & aloës, quas Nicodemus ad illum vngendū attulerat. Considerandum est quanta pietate & amore istæ mulieres intus in anima erant perunctæ, quibus non satis videbatur conditum domini corpus centū libris, quarum vnaquæque continet vncias tres, nisi iterum maiori quantitate corpus domini vngeretur. Et quamuis illis deesset diuinitatis fides, quæ eius susceptum corpus existimabant posse putrescere: cum dicat Dauid, Et non dabis sanctum tuum videre corruptionē, ps. 15. nihilominus magno amore illis vires subministrante, primæ meruerūt audire ab angelis dominū resurrexisse, & prius quàm cæteri discipuli illum uiuentem viderunt, Maria Magdalena primum, deinde cæteræ, quibus dñs occurrit dicens, Auerte: at illæ tenuerūt pedes eius. Amemus nos igitur dñm, nihilq; nobis satis sit in obsequium eius impendere, vt illius beatissimos pedes tenere, ipsumq; videre in æterna foelicitate mereamur: cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Tractatus. 277. in euāgelium beati
Luca ex capit. vig. e.
simo quarto.

Vna autem sabbati valde diluculo, venerunt ad monumentum, portantes qua parauerant aromata, & inuenerunt lapidem reuolutum a monumento. Et ingressæ non inuenerunt corpus domini Iesu. Et factum est dum mente consternata essent de isto, ecce duoviri steterunt secus illas in veste fulgenti. Tanto iam in mundi exordio oraculo ostendebatur dignitas huius sacri dominicæ resurrectionis diei, vt non prima dies appellaretur, in qua dominus resurrecturus erat, sed dies vna, dicente scriptura Genes. 1. Et dixit Deus, Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit Deus lucem, quod esset bona, & diuisit lucem à tenebris: appellauitque lucem diem, & tenebras noctem. Factumque est vespere & mane dies vnus. Cumque Deus faceret firmamentum, dictum est. Factumque est vespere, & mane dies secundus. Igitur primus dies dicendus videbatur cum fecit dominus Deus lucem, dictus tamen est dies vnus: quoniam vnica dies, & seculo semper memoranda est, excellentior cunctis, sanctior vniuersis, dies, qua dominus resurrexit. Nec prætereundum puto, quod aliqui sancti dicunt, die etiam dominica dominum natum esse in diuersorio Bethlehemitico. *Vna ergo sabbati*, hoc est dominica resurrectionis, inquit beatus Lucas (non enim voluit dicere prima sabbati, sed vna vnica videlicet die illa, quam dñs sua

Dies vna
per excel-
lentiam.

glo.

Contexit & conu-
nuat ex
Euangeli-
stis relur-
rectionē
domini-
cam.

gloriosissima consecrauit resurrectione) *valde diluculo venerūt ad monumentū,* illa. s. mulieres, de quibus vltimis verbis capitis præcedentis mentionem fecit, quæ parauerunt vnguenta: venerunt ad monumentum (hoc est domo sua exierunt, sed non eo peruenerunt nisi orto sole, prout beatus Marcus dicit) *portantes quæ parauerant aromata,* vt venientes vngerent Iesum. Et recordatæ sunt lapidis, quem posuit Ioseph ab Arimathæa ad ostium monumēti: & dicebant ad inuicem, *Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumēti?* Cum autem introirent in hortum, & appropinquarent ad sacellum, *viderunt reuolutum lapidem.* Hic apponendum est, in primo sacello in quodam lapide ibi existente duobus palmis alto vidisse primum angelum, qui illis nuntiavit resurrectionem domini, & præcepit vt abirent, & annuntiarēt domini resurrectionem discipulis eius & Petro. Tunc ingressæ sunt sacellum secundum, & non reperientes corpus domini mente cōsternatæ sunt. Quod autem diluculo domo egressæ orto sole peruenerunt, existimo per viam, qua dominus crucem baiulans exiuit, eas venisse, & multis singultibus, gemitibus, & lachrymis viam confecisse, recolentes quæ feria sexta præcedenti viderant in illa via contigisse (in illa nāq; via effigies vultus domini in sudario remansit impressa, & Veronicæ data: illa via baiulauit crucem, in illa plāgebatur à mulieribus, & ad illas cōuer-

sus dixit, Filia Ierusalē: & cætera, quæ præcedenti memorata sunt capite) & ideò tantum spatium in itinere cōsumpsisse, quanquam hortus prope ciuitatem erat. Quod autem primo angelo nuntiante dominicam resurrectionem (qui continuo disparuit) adhuc voluerunt videre sepulchrū, non mirum est: cum enim tantæ lætitiæ nuntium audissent, voluerunt oculis proprijs ingressæ sacellum sibi nuntiata prospicere. Cū verò corpus non viderent, mente consternatæ sunt mirantes vel resurrectionem dñi, vel quid de corpore dñi actum esset. Tunc duo angeli astiterūt illis in veste fulgenti, vt in ore duorum vel trium staret resurrectionis dominicæ veritas: nec ipsæ dubitarent quid de corpore actum esset, sed firmiter dominum resurrexisse nuntiarent discipulis. Vigilemus ergo & nos, & valde diluculo surgamus ad resurrectionem dominicam contemplandam, in qua nobis etiā promittitur corporum nostrorū resurrectio. Aduuabit (inquit David ps. 45. eā Deus manē diluculo. Ab actis igitur peccatorū nostrorū tenebris & nebula nostrarū cogitationū vanarū dispersa properem⁹ ad nostræ resurrectiōis mysteriū. Sic enim eā appellauit beatus apost. Paulus. 1. Cor. 15. Ecce mysteriū vobis dico: oēs quidē resurgem⁹, sed nō oēs immutabimur. Quoniā quidē qui in tenebris peccatorū moriūt, resurgēt & ipsi quidē, sed corpore passibili, tetro, & obscuro: ligna siquidē, quib⁹ ignis inferni alitur, corpora sunt dānatorū. Ideò

Imitatio
n. sc. hor
tatio.

Resurre-
ctio dān-
natorū

dicat beatus apostolus, Non omnes immutabimur. Ceterum quid iluculo veniunt ad monumentum domini, & in propriae mortis consideratione versantur, & in gratia Dei diem claudunt extremum, ij profecto immutabuntur cum resurgent impassibiles, clari, agiles, & subtiles, quae sunt dotes, quibus dotabuntur corpora gloriosa beatorum. Quæramus ergo dominum Iesum non pedibus tantummodo, verum etiam cum unguentis & aromatibus, hoc est bonorum operum fragrantia, castitatis, humilitatis, patientiae, & caritatis. Praecipue enim haec quatuor Deo nostro placent, qui natus ex virgine princeps & rex virginum: ipse est qui de se dicit, Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. qui cum pateretur, non comminabatur: qui cum malediceretur, non maledicebat: qui tanta flagruit caritate, qua maior nunquam vlla fuit. Maiorem caritatem (dicebat ipse) nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Ipse vero cum adhuc inimici essemus, pro nobis mori non dubitabit. Tunc vero merebimur angelorum visione consolari, & recreari, cum haec adimpleverimus, & diligenter perfecimus. In veste fulgenti apparent angeli resurrectionis dominicae & tantae letitiae nuntij, quoniam Christus dominus resurgens ex mortuis iam non moritur amplius, mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autem vivit,

viuit Deo. Qui cum patre, & spiritu sancto vivit, & regnat, & imperat per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 278. in euangelium beati Lucae ex capit. vigesimo quarto.*

Cum timerent autem, & declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas, Quid quaeritis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilaea esset, dicens, Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi, & die tertia resurgere. Et recordatae sunt verborum eius. Timore correptae sunt mulieres, à superiore videlicet natura angelica, quam sine timore primo congressu hominibus videre non potest. Declinauerunt vultum in terram non audentes aspicere angelos. Sic cum Exod. 3. Moysi loqueretur angelus in persona Dei, Abscondit Moyses (inquit scriptura) faciem suam, non enim audebat aspicere contra Deum. Et Iudicum. 13. Manue Samsonis pater (cum illis angelus apparuisset) dixit uxori suae, Morte moriemur, quia vidimus dominum. In Actibus etiam apostolorum cum angelus apparuisset Cornelio, intuens eum Cornelius timore correptus est. Timentes igitur sanctae mulieres vultum declinauerunt in terram. In veste enim fulgenti steterunt angeli iuxta illas, dominicam annuntiantes resurrectionem, in qua fulgebunt iusti sicut sol: praeter omnibus autem

Homo a visione angelica perterritus.

Ang
app
rūt
pula
Chr

Ad
argu
tatur

COR-

Resurre-
ctio bea-
torum.

Quatuor
prae-
cipue Deo
placeta.